

Ministerul Agriculturii,
Dezvoltării Regionale
și Mediului

Agenția de
Dezvoltare Regională
Sud

Aprobat
prin Decizia CRD
nr. ____ din ____ 2021

Coordonat:
Ghenadie IURCO,
Secretar de Stat
„____” ____ 2021

RAPORT DE PROGRES **privind implementarea SDR Sud 2016-2020**

Perioada de raportare
ianuarie – iunie 2021

Cimișlia, 2021

Cuprins:

Lista de abrevieri și acronime:	3
Sumar executiv	4
Introducere	8
Principalele rezultate ale SDR atinse în perioada de raportare	9
Obiectivul Specific 1: Asigurarea accesului la servicii și utilități publice de calitate	11
<i>Măsura 1.1. Modernizarea, extinderea și regionalizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și de canalizare</i>	<i>11</i>
<i>Măsura 1.2. Reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale și locale</i>	<i>13</i>
<i>Măsura 1.3. Dezvoltarea sistemelor regionale de management integrat al deșeurilor solide</i>	<i>15</i>
<i>Măsura 1.4. Sporirea eficienței energetice a clădirilor și spațiilor publice</i>	<i>16</i>
Obiectivul Specific 2: Creșterea economică echilibrată și durabilă	18
<i>Măsura 2.1. Identificarea și planificarea dezvoltării centrelor urbane</i>	<i>19</i>
<i>Măsura 2.3. Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de suport în afaceri</i>	<i>19</i>
<i>Măsura 2.4. Modernizarea și promovarea obiectivelor cultural-turistice de importanță regională</i>	<i>22</i>
Obiectivul Specific 3: Consolidarea guvernantei regionale	22
<i>Măsura 3.1. Dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională</i>	<i>23</i>
<i>Măsura 3.2. Eficientizarea activității operaționale a instituțiilor de dezvoltare regională</i>	<i>24</i>
<i>Măsura 3.3. Promovarea potențialului Regiunii și atragerea investițiilor în domeniul dezvoltării regionale</i>	<i>25</i>
<i>Măsura 3.4. Aplicarea sistemelor de monitorizare și evaluare a SDR</i>	<i>29</i>
Cooperarea cu partenerii de dezvoltare	30
Provocări și riscuri	35
Bune practici și Lecții învățate	36
Concluzii	37

Anexe:

Anexa 1: Tabel generalizator cu indicatorii de monitorizare a SDR Sud în perioada 2016-2020

Anexa 2: Implementarea proiectelor în RDS în perioada ianuarie-iunie 2021

Anexa 3: Raportul activităților desfășurate privind dezvoltarea capacităților colaboratorilor ADR în perioada ianuarie-iunie 2021

Lista de abrevieri și acronime:

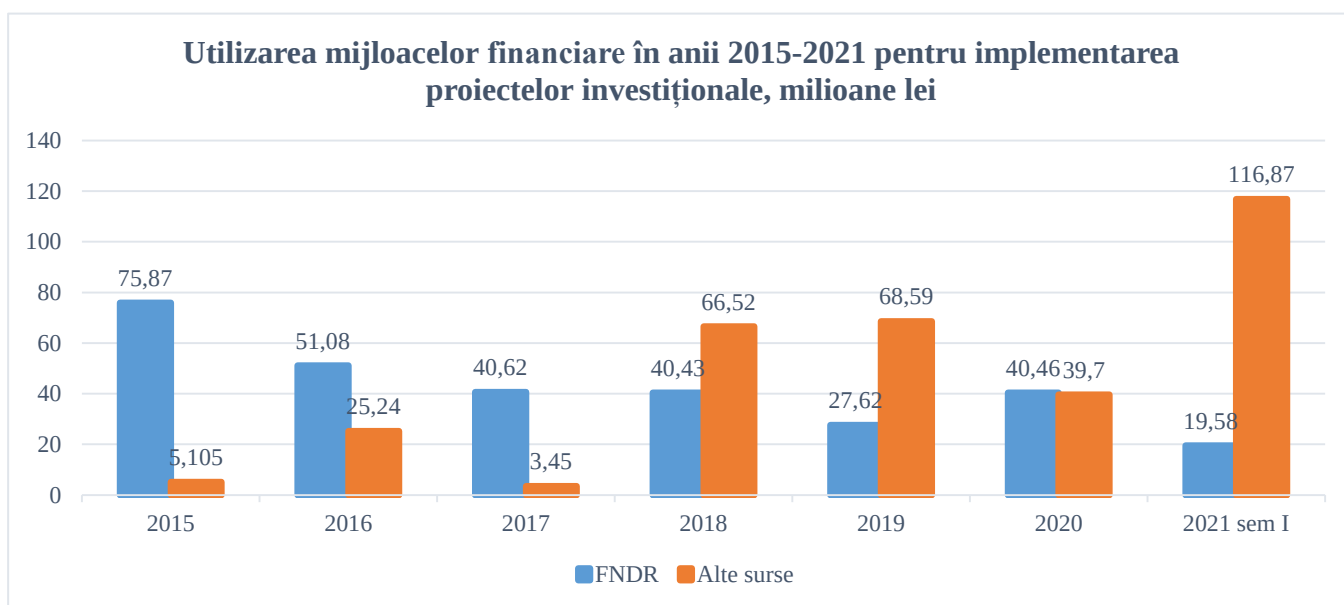
AAC	– Aprovizionare cu apă și canalizare
AEE	– Agenția pentru Eficiență Energetică
ADR	– Agenția de Dezvoltare Regională
AI	– Agenția de Investiții
AMAC	– Asociația Moldova Apă-Canal
APL	– Administrația Publică Locală
ASD	– Administrația de Stat a Drumurilor
BNS	– Biroul Național de Statistică
CNCDR	– Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
CRD	– Consiliul Regional pentru Dezvoltare
CPV	– Concept de Proiect Viabil
CRS	– Comisia Regional Sectorială
CR	– Consiliul Raional
DR	– Dezvoltarea Regională
DRL	– Drumuri regionale și locale
DUP	– Documentul unic de program
EE	– Eficiență energetică
FNDR	– Fondul național pentru dezvoltare regională
GIZ	– Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
GLRS	– Grup de lucru regional sectorial
IA	– Incubatorul de afaceri
IES	– Inspectoratul Ecologic de Stat
ISA	– Infrastructura de suport în afaceri
MADRM	– Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MEI	– Ministerul Economiei și Infrastructurii
MSPL	– Modernizarea serviciilor publice locale
RDC	– Regiunea de Dezvoltare Centru
RDN	– Regiunea de Dezvoltare Nord
RDS	– Regiunea de Dezvoltare Sud
RDUTAG	– Regiunea de Dezvoltare Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuzia
ZEL	– Zona Economică Liberă

Sumar executiv

Dezvoltarea regională este o practică de succes aplicată începând cu anii '60 ai secolului trecut în unele țări dezvoltate ale UE, în SUA, Canada, Japonia etc. Aceasta reprezintă o parte indispensabilă a procesului de dezvoltare a țării, urmărind reducerea dezechilibrelor nivelurilor de dezvoltare social-economică dintre regiuni și din interiorul lor precum și consolidarea oportunităților financiare, scopul fiind îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Finalitatea politicii de dezvoltare regională este orientată spre crearea condițiilor pentru asigurarea unor venituri suficiente, a ocupării și a asigurării condițiilor de trai a cetățenilor, sprijinirea inițiativelor locale, atragerea investițiilor, crearea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, îmbunătățirea infrastructurii.

Raportul de progres privind implementarea SDR Sud 2016-2020 – principalul document care trasează direcțiile de dezvoltare pe termen mediu a regiunii, are menirea de a prezenta în dinamică evoluția regiunii de Dezvoltare Sud pe baza unui set de indicatori de progres, astfel, poate fi analizată situația atingerii fiecărui obiectiv trasat în strategie.

Figura 1. Utilizarea mijloacelor financiare în anii 2015-2021

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor de monitorizare a proiectelor, 2015-2021 sem I

În perioada de implementare a Strategiei de Dezvoltare Regională, pentru atingerea obiectivelor prin implementarea proiectelor investiționale, au fost valorificate mijloace financiare conform figurii.1.

Astfel, imaginea conturează și mai mult că mijloacele financiare valorificate din FNDR sunt în scădere, iar cele din alte surse, devin din ce în ce mai importante la nivel de regiune.

Conform Deciziei nr.04/21 din 28.01.2021 pentru anul 2021, au fost alocate 39.184.322.33 lei din FNDR pentru finalizarea proiectelor inițiate din DUP 2017-2020 și pentru lansarea proiectelor DUP 2021-2023. La etapa actuală fiind valorificate 65,2 % din suma alocată din Fond și 101,9 % din contribuția beneficiarului transferată. Situația valorificărilor pentru anul curent este descrisă în Anexa. 2 a prezentului raport.

În continuare ne propunem să analizăm principalele rezultate atinse pe obiective specifice:

Obiectivul Specific 1: Asigurarea accesului la servicii și utilități publice de calitate

În vederea realizării acestuia, în perioada raportării au fost implementate proiecte conform direcțiilor prioritare:

Tabelul 1: Numărul de proiecte conform direcțiilor prioritare de dezvoltare aferente OS 1, unități

Domeniul de intervenție	Numărul de proiecte, finanțare FNDR/ UE prin intermediul GIZ
Aprovizionare cu apă și sanitație	2 FNDR / 2 UE
Infrastructura drumurilor regionale și locale	-
Managementul deșeurilor solide	-
Eficiența energetică în clădiri publice	2 UE
Total	6

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor de monitorizare a proiectelor, ADR Sud

Principalii indicatori de monitorizare ai Strategiei de Dezvoltare Sud, pentru Obiectivul Specific nr.1 „**Asigurarea accesului la servicii și utilități publice de calitate**” reflectați și în Anexa 1, au următoarea evoluție:

1. Rata de conectare a populației la servicii de aprovizionare cu apă – scade cu 0,7 p.p. în 2018 comparativ cu 2015. Scăderea se datorează faptului că unele sisteme de aprovizionare ies din uz și nu sunt funcționale, deși noi apeducte se construiesc și se modernizează. Indicatorul poziționează RDS pe locul 2 din cele 4 regiuni după RD UTAG;
2. Numărul localităților conectate la sistemul de aprovizionare cu apă este în creștere cu 5 p.p în 2020 comparativ cu 2015. Dacă localitățile urbane se mențin pe poziția stabilă cu 11 localități care au fost conectate la sistemul de aprovizionare cu apă, începând cu anul 2015 până în anul 2020, atunci numărul localităților rurale conectate la sistemul de aprovizionare cu apă este în creștere cu 2,9 % față de perioada anului 2015.
3. Numărul locuințelor conectate la sistemul de aprovizionare cu apă înregistrează o dinamică pozitivă de 14,1 mii locuințe în an.2020 comparativ cu 2015.
4. Numărul populației conectate la sistemul de aprovizionare cu apă înregistrează o diminuare nesemnificativă de 1% față de perioada anului 2015.
5. Rata de conectare a populației la servicii de canalizare – scade cu 1,6 p.p. în 2018 comparativ cu 2015. Cea mai mare pondere a localităților cu acces la sistemul public de canalizare în anul 2018 se înregistrează în localitățile urbane 35,5%, iar localitățile rurale au cele mai mici rate de acces 0,5%
6. Numărul localităților conectate la sistemul de canalizare este în scădere cu 11 p.p în 2020, comparativ cu 2015;
7. Numărul locuințelor conectate la sistemul de canalizare este în creștere 2,6 p.p în 2020 comparativ cu 2015.
8. Numărul populației conectate la sistemul de canalizare este în scădere. În anul 2020, de serviciu public au beneficiat 54,7 mii persoane , din care 52,60 mii din mediul urban și 2,1 mii din mediul rural. Astfel, la nivel de regiunea Sud, în anul 2020, doar 10,40 % din populația totală, era conectat la serviciul public de canalizare.

9. Rata de acoperire a localităților cu servicii de gestionare a deșeurilor menajere solide crește cu 6,12% în 2020 comparativ cu 2015. RDS este cea mai defavorizată regiune privind acoperirea cu servicii de gestionare a deșeurilor menajere solide;
10. Numărul localităților care beneficiază de servicii de colectare a deșeurilor municipale, la fel înregistrează o creștere cu 62 localități în anul 2020, față de 2015.
11. Numărul locuințelor care beneficiază de servicii de colectare a deșeurilor municipale, la fel este în creștere în anul 2020, cu 31,7 mii locuințe, față de perioada anului 2015.
12. Numărul de spații neconforme de depozitare înregistrează o micșorare 52% în 2019 comparativ cu 2015;
13. Suprafața spațiilor neconforme de depozitare a deșeurilor solide scade în 2019 cu 61,77 % comparativ cu 2015;
14. Numărul de spații neconforme de depozitare a deșeurilor solide lichidate sunt scădere cu 53,1% în 2019, comparativ cu 2015;
15. Suprafața spațiilor neconforme de depozitare a deșeurilor, lichidate este la fel în descreștere cu 78,9% în 2019, comparativ cu 2015;
16. Ponderea drumurilor regionale modernizate -se înregistrează o majorare cu 3,1 p.p. în 2020 comparativ cu 2017. La nivel de regiune, acesta atinge valoarea de 42,5 %, fiind cea mai defavorizată regiune;
17. Lungimea drumurilor regionale modernizate este în creștere cu 13,01% în anul 2020 comparativ cu 2017;
18. Parcursul mărfurilor, realizat cu transportul rutier (exclusiv persoane fizice) – înregistrează o creștere cu 19,84 % în anul 2019 comparativ cu anul 2015;
19. Transportul de pasageri, realizat cu autobuze și microbuze - se reduce cu 97,55 % pasageri în 2019 față de 2015, datorită faptului că transportul personal devine prioritar și populația optează pentru acesta în defavoarea celui public.

Obiectivul Specific 2: Creștere economică echilibrată și durabilă

În vederea realizării acestuia, în anul curent în RDS nu au fost implementate proiecte conform direcțiilor prioritare de dezvoltare aferente Obiectivului Specific 2. În urma efectuării analizei, au fost monitorizați indicatorii:

1. Investiții în active materiale pe termen lung pe locuitor – atinge în 2018 valoarea de 3023,6 lei, cu 79,8 lei mai mult decât în 2017;
2. Numărul de întreprinderi mici și mijlocii la 1000 locuitori – se majorează cu 0,2 unități per 1000 persoane în anul 2017 față de 2016;
3. Rata de ocupare % - înregistrează valori reduse în 2019 cu 3,8 p.p. în 2019 față de anul 2018;
4. Rata șomajului, % - valoarea acestui indicator crește cu 3,7 p.p. în 2019 față de 2018;
5. Numărul turiștilor cazați în structurile de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare – se micșorează, în anul 2019, cu 200 persoane în comparație cu anul 2018;
6. Numărul structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare s-a menține pe poziția stabilă în anul 2019 în comparație cu valoarea din anul 2018 cu 23 structuri de primire turistică.

Obiectivul specific 3: Consolidarea guvernantei regionale

Pentru monitorizarea realizării acestui obiectiv, au fost evaluați următorii indicatori:

1. Numărul persoanelor cu capacități îmbunătățite (Membrii CRD, ADR, APL instruiți) (conform Anexei 3) –a scăzut în anul 2021 din cauza restricțiilor impuse de COVID 19;
2. Numărul proiectelor de dezvoltare regională finanțate de FNDR/cofinanțate de APL și din alte fonduri naționale/internaționale, pentru anul 2021 constituie 6 proiecte cu 2 proiecte mai puțin comparativ cu anul 2020;
3. Rata de participare a membrilor CRD în procesul decizional în sem. I al anului 2021 a constituit 80,6 %.

În vederea realizării acestui obiectiv, în perioada de raportare, alți indicatori de produs pot fi cuantificați astfel:

- 3 ședințe CRD Sud organizate;
- 264262 de vizualizări ale comunicatelor pe pagina web;
- 173 postări cu impact persoane - 91367 de vizualizări pe pagina facebook;
- 73 articole publicate;
- 2 buletine elaborate și distribuite;

În cadrul proiectului, **„Renașterea meșteșugurilor populare autentice – moștenire culturală comună ca punct focal pentru dezvoltarea economică și turistică durabilă”**, în perioada celor 6 luni de implementare au fost realizate următoarele activități:

- 2 ședințe ale CDP (Comitetului Director al Proiectului);
- 5 ședințe privind reuniunea echipei de proiect;
- 2 roll-up-uri ale proiectului;
- 500 stikere pentru aplicare pe bunurile procurate și elaborate în cadrul proiectului;
- 1 comunicat de presă, „Prezentarea studiului etnografic”;
- 1 articol publicat în ziarul „Gazeta de Sud”
- 3 articole publicate pe site-ul www.adrsud.md
- 1 bază de date a meșterilor populari din sudul R. Moldova și județele Vaslui și Galați;
- 1 raport etnografic starea meșteșugurilor tradiționale în RDS a Republicii Moldova și județele Vaslui și Galați, România
- 1 raport privind nevoile meșterilor populari.
- 1 atelier de instruire meșterilor populari de pe ambele maluri ale Prutului.

În vederea realizării cooperării cu partenerii externi de dezvoltare pentru atragerea investițiilor și contribuiri la dezvoltarea economică și prosperă a comunităților din RDS, Agenția și-a arătat disponibilitatea de a coopera eficient și a participa în procesul de implementare în RDS a Inițiativei „Primarii pentru creștere economică”. În perioada lunii martie 2021 a fost lansată etapa a II a programului, însă până la momentul actual nu au fost desfășurate activități cu implicarea APL și ADR.

Introducere

Una din cele mai importante și complexe politici ale Uniunii Europene este politica de dezvoltare regională. Prin obiectivul de reducere a disparităților economice și sociale existente între diverse regiuni, această politică acționează asupra unor domenii semnificative pentru dezvoltare. Politica de dezvoltare regională din Republica Moldova urmărește aceeași finalitate ca și politica europeană, și anume – creșterea economică a regiunilor și ameliorarea calității vieții cetățenilor.

Dezvoltarea Regională în Republica Moldova abordată prin prisma politicii Uniunii Europene presupune asigurarea coeziunii economice, sociale și teritoriale ca dimensiuni esențiale pentru atingerea unei dezvoltări durabile. Această abordare a constituit precondiția formulării obiectivului general al dezvoltării regionale: Dezvoltarea echilibrată și durabilă asigurată în toate regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova, subliniat în Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020 – principalul document de planificare a dezvoltării regionale în Republica Moldova.

Politica de dezvoltare regională este o politică transversală și nu este văzută ca un sector distinct și izolat. Politica regională ar putea, prin definiție, include toate activitățile care influențează în mod semnificativ dezvoltarea unei regiuni. Din cadrul sectorului public aceasta ar putea include, printre altele, schimbările produse în sectorul educației și învățământului, reforma pieței forței de muncă, îmbunătățirea infrastructurii, protecția și îmbunătățirea calității mediului înconjurător, dezvoltarea întreprinderilor, transferul de tehnologie și atragerea investițiilor străine și dezvoltarea sectorului IMM-urilor.

Astfel, se accentuează sinergia cu alte documente de politici, și anume: Strategia națională de dezvoltare: 8 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei, Strategia de dezvoltare a turismului „Turism 2020”, Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012–2020, Strategia „Educația-2020”, Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030; Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014 – 2028), Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, Strategia „Moldova-2030” și altele.

La fel, se atestă o corelare dintre Strategia de Dezvoltare Regională și Strategiile raionale de dezvoltare, socio-economice. Bazându-se pe aceleași principii, un șir de alte documente de politici sunt interdependente, precum programele regionale sectoriale – care nu sunt nimic altceva decât direcții strategice în diverse sectoare, subiecte ale dezvoltării regionale.

Pentru planificarea dezvoltării regiunii, documentul de bază constituie Strategia de Dezvoltare Regională Sud pentru anii 2016-2020, care trasează direcțiile de dezvoltare pe termen mediu a regiunii.

Astfel, **obiectivul general** al prezentei strategii, este **„Dezvoltarea echilibrată și durabilă a RDS”**, iar obiectivele specifice menite să contribuie la atingerea acestuia fiind după cum urmează:

OS 1: Asigurarea accesului la servicii și utilități publice de calitate;

OS 2: Creșterea economică echilibrată și durabilă;

OS 3: Consolidarea guvernanței regionale.

Prin realizarea măsurilor specificate în prezenta strategie, se așteaptă atingerea următoarelor rezultate:

- Acces îmbunătățit la servicii de aprovizionare cu apă și canalizare;
- Infrastructură rutieră reabilitată și sistem de transport public și privat accesibil;
- Acces îmbunătățit la servicii de gestionare integrată a deșeurilor solide;
- Condiții îmbunătățite în clădirile publice prin măsuri de eficiență energetică;

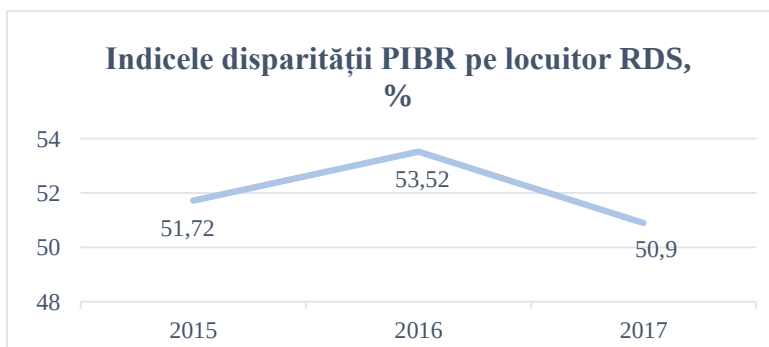
- Dezvoltare economică și turistică a RDS planificată;
- Servicii și infrastructură de suport în afaceri dezvoltată;
- Obiective cultural-turistice de importanță regională modernizate și promovate.

Principalele rezultate ale SDR-Sud atinse în perioada de raportare ianuarie-iunie 2021.

OBIECTIVUL GENERAL: Dezvoltarea echilibrată și durabilă a RDS

Realizarea **obiectivului general al SDR Sud 2016-2020**, și anume, dezvoltarea echilibrată și durabilă a RDS, va avea ca impact sporirea nivelului de trai al populației, diminuarea disparităților intra-regionale și creșterea coeziunii teritoriale.

Figura 2: Indicele disparității PIBR pe locuitor, RDS

În prezentul raport au fost analizați indicatorii PIBR pe locuitor, indicele de

Sursa: Calculat conform datelor primare BNS, 2015 - 2017

pentru anii 2015-2020.

Conform datelor din Anexa 1, PIBR pe locuitor are o evoluție pozitivă în anul 2017 față de anul 2015, majorându-se cu 3900 lei pe cap de locuitor.

Tabelul 3: Evoluția indicelui disparității PIBR pe locuitor (2015-2017) pe regiuni de dezvoltare, %

	RDN	RDC	RDS	UTA Găgăuzia
2015	61,28	51	51,72	53,97
2016	62,99	52,91	53,52	54,27
2017	61,02	50,80	50,88	52,23

Sursa: Calculat conform datelor primare BNS, 2015-2017

Indicatorul principal pentru măsurarea sărăciei este rata sărăciei. În anul 2020 rata sărăciei în RDS a continuat să crească, a constituit 42,9 % și s-a majorat comparativ cu 2019 cu 6,1%.

Indicele disparității, în RDS, are un nivel sub media națională. În perioada 2015-2017, acesta a înregistrat o scădere în anul 2015, având valoare de 51,72%, apoi, în 2016 înregistrează o creștere. În anul 2017, acesta înregistrează o scădere cu 2,6 p.p. față de anul 2016. În comparație cu alte regiuni de dezvoltare, RDS în anul 2017 se plasează pe poziția a 3-a, la același nivel cu RDC (50,8%).

Conform Deciziei CNCDR nr. 04/21 din 28.01.2021, pentru anul 2021, au fost alocate mijloace financiare din FNDR în sumă de 176.149.614,12 mil lei, pentru finalizarea proiectelor inițiate din DUP 2017-2020, a 12 proiecte de dezvoltare regională. Pentru Regiunea de Dezvoltare Sud sunt prevăzute mijloace bănești în valoare de 39.184.322,33 milioane lei, din care 30.044.653,05 mil lei pentru finalizarea proiectelor inițiate din DUP 2017-2020, și respectiv 9.139.669,28 mil lei pentru lansarea proiectelor DUP 2021-2023, ce constituie 19,58 % din totalul mijloacelor alocate la nivel național.

Conform domeniilor prioritare de intervenție a politicii de dezvoltare regională, mijloacele financiare din FNDR au fost repartizate și valorificate după cum urmează:

Tabelul 4: Proiecte din RDS în proces de implementare în anul 2021 sem I, finanțate din FNDR conform domeniilor prioritare de intervenție

Domeniul de intervenție	Număr proiecte	Valoarea lucrărilor contractate	Alocat FNDR 2021, mii lei	Contribuție transferată	Valorificat 2021, MDL		Valorificat 2021, %	
					FNDR	Contribuția	FNDR	Contribuția
Aprovizionare cu apă și sanitație	2	66906,09	30044,65	13000,00	19588,02	13247,74	65,2%	101,9 %
Infrastructura drumurilor regionale și locale								
Managementul deșeurilor solide								
Eficiența energetică în clădiri publice								
Infrastructura de sprijin în afaceri								
Sporirea atractivității turistice								
Total	2	66906,09	30044,65	13000,00	19588,02	13247,74	65,2%	101,9 %

Sursa:Elaborat de autor în baza datelor de monitorizare a proiectelor, 2021 sem I

Deasemenea, pentru anul curent, din alte surse de finanțare, pentru implementarea a 4 proiecte, sunt disponibile mijloace bănești în valoare de 173 045,24 mii lei, la data raportării fiind valorificate mijloace financiare în valoarea de 116869,32 mii lei sau 73,6 % din suma total valorificată pentru anii 2020-2021 sem I. Repartizarea acestor mijloace financiare pe domenii de intervenție are loc conform tabelului 5:

Tabelul 5: Proiecte din RDS în proces de implementare/implementate în anul 2021 sem I, finanțate din alte surse (prin intermediul GIZ) conform domeniilor prioritare de intervenție

Domeniul de intervenție	Numărul de proiecte	Valoarea contractată, mii lei	Disponibil pentru finanțare în 2021, mii lei		Valorificat MDL		Contribuție transferată	Valorificat 2021, %	
			Surse UE	Contribuția locală/plănușificată	UE 2020	UE 2021		UE	Contribuție
		1	2	3	4	5	6	7=4+5/1	8=6/3
Aprovizionare cu apă și sanitație	2	138575,48	120134,29	13429,17	18441,19	94139,31	6553,39	81,24	48,79
Eficiența energetică în clădiri publice	2	74226,15	52910,96	3265,16	21315,19	22730,01	2010,36	59,34	61,5

Total	4	212801.65	173045.25	16694,33	39756,38	116869,32	8563,75	73,6	51,3
--------------	----------	------------------	------------------	-----------------	-----------------	------------------	----------------	-------------	-------------

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor de monitorizare a proiectelor, ADR Sud, 2021 sem I;

OBIECTIVUL SPECIFIC 1: Asigurarea accesului la servicii și utilități publice de calitate

Obiectivul specific 1 cuprinde 4 măsuri specifice domeniilor: AAC, DRL, MDS, EE. Realizările obținute pe fiecare din domeniile specifice, vor fi prezentate sub 2 aspecte. Primul aspect se bazează integral pe indicatorii de M&E a SDR Sud, incluși în instrucțiunea M&E a politicilor de dezvoltare regională, al doilea aspect se bazează pe activitățile realizate de ADR-Sud în vederea implementării măsurilor respective.

Nivelul de trai al cetățenilor depinde, în mare măsură, de calitatea și accesibilitatea serviciilor publice locale. Insuficiența investițiilor în infrastructura publică din ultimele decenii, a condus la deteriorarea drumurilor, rețelelor de apeduct și canalizare, clădirilor publice etc. Acest lucru a amplificat disparitățile dintre Chișinău și regiuni. Astfel, în urma implementării prezentei strategii, se anticipează obținerea următoarelor rezultate:

- Acces îmbunătățit la servicii de aprovizionare cu apă și canalizare;
- Infrastructură rutieră reabilitată și sistem de transport public și privat accesibil;
- Acces îmbunătățit la servicii de gestionare integrată a deșeurilor solide;
- Condiții îmbunătățite în clădirile publice prin măsuri de eficiență energetică

Acest obiectiv specific poate fi atins prin acțiunile planificate în cadrul măsurilor:

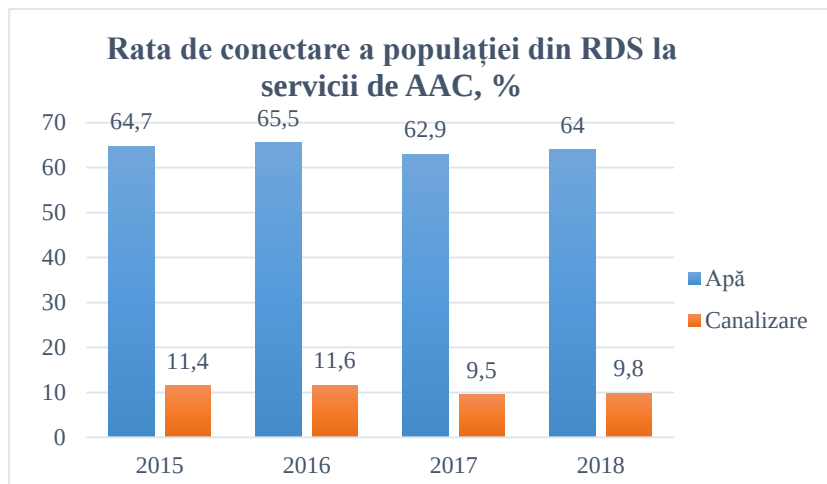
- 1.1. Modernizarea, extinderea și regionalizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare.
- 1.2. Reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale și locale.
- 1.3. Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide.
- 1.4. Sporirea eficienței energetice a clădirilor și spațiilor publice.

Măsura 1.1. Modernizarea, extinderea și regionalizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și de canalizare

În vederea monitorizării și evaluării indicatorilor pentru domeniul de intervenție AAC, sunt utilizați mai mulți indicatori, printre care cel de bază fiind rata de conectare la serviciile de apă și de canalizare. Datele statistice atestă că RDS este pe locul 2 din cele patru regiuni de dezvoltare după rata de conectare a populației la servicii de aprovizionare cu apă și este cu 10,9 p.p mai jos decât RDUTAG. Acest indicator în RDS depășește media națională cu 3,8 p.p și a constituit în anul 2018,

64,0%.

În același timp, datele oferite de BNS, urmărite în dinamică, arată o scădere în perioada 2015-2017 în RDS a ratei de conectare la serviciile de apă cu 1,8 p.p. Aceste statistici se datorează faptului că unele sisteme de aprovizionare cu apă,

canalizare, au ieșit din uz și nu mai sunt funcționale.

Figura 3

Anul 2018 înregistrând o creștere de 1,1 p.p față de anul 2017.

Ca și în cazul serviciilor de aprovizionare cu apă, rata de conectare la serviciile de canalizare arată o scădere în perioada 2015-2018 cu 1,6 p.p.

Sursa: Elaborată în baza datelor BNS, 2015-2018

Dacă la aprovizionare cu apă, RDS este peste media națională, la canalizare regiunea este

cu 19,3 p.p sub media națională, și în comparație cu RDN, RDC, RDUTAG, atestă cea mai mică valoare.

Acest fapt se datorează și gradului de fragmentare a regiunii de Dezvoltare Sud, astfel încât este zona cu cea mai multă populație ce locuiește în mediul rural, satele fiind private din punctul de vedere al accesului la sisteme de canalizare, dat fiind faptul că presupune investiții mari datorită dispersiei geografice.

În vederea realizării măsurii 1.1(AAC) din SDR Sud, pe parcursul sem I 2021, au fost implementate 4 proiecte în domeniul AAC, unele proiecte fiind în proces de implementare, altele în stadiu final de recepție a lucrărilor.

Ponderea mijloacelor financiare alocate pentru proiectele din domeniul AAC constituie 27,9 % din totalul alocărilor din FNDR. Iar mijloacele financiare din contul UE alocate pentru proiectele din domeniul AAC constituie 69,42% din totalul alocărilor din contul UE prin intermediul GIZ.

Tabelul 6: Proiectele investiționale în domeniul AAC aflate în proces de implementare în RDS pe parcursul anului 2021, sem I

N r.	Titlul proiectului	Valoarea contractuală, mii lei	Sursa de finanțare	Alocat/ Disponibil 2021, mii lei	Valorificat		% valorificării
					2020	2021	
1.	Construcția sistemului de canalizare în sectorul Valul lui Traian (ETAPA I)	8395,18	FNDR / contribuție	0	0	0	100
	și modernizarea stației de epurare din orașul Căușeni (ETAPA II)	46958,40	FNDR / contribuție	10096,96		10096,96	100
2.	Aprovizionarea cu apă potabilă a localităților, Sîrma, Tochile-Răducani și Tomai din raionul Leova	19947,69	FNDR	19947,69		9491,06	47,6
3.	Extinderea sistemului de canalizare în orașul Leova; Construcția stației de pompare a apelor uzate în orașul Leova.	46783,43	UE / contribuție	32882,04	13901,39	24436,23	81,9
4.	Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă a localităților Iargara, Filipeni, Romanovca și Cupceui din raionul Leova	91792,05	UE / contribuție	87252,25	4539,80	69703,08	80,9

Total proiecte în domeniul AAC implementate și în proces de implementare în RDS în anul 2020	205481,57	FNDR-2 UE -2	150178,94	18441,19	113727,33	
---	------------------	---------------------	------------------	-----------------	------------------	--

Sursa: Elaborat în baza datelor de monitorizare a proiectelor, ADR Sud, anul 2021

**pentru proiecte finanțate din FNDR, % valorificării se calculează ca valoarea procentuală a raportului dintre suma valorificată/suma alocată; pentru proiecte finanțate prin GLZ, indicatorul reprezintă raportul dintre sumele valorificate/costul total*

Indicatorii de produs și rezultat obținuți în perioada de referință, prin implementarea proiectelor care se încadrează în măsura 1.1 Modernizare, extinderea și regionalizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și de canalizare, sunt:

- 47,39 km rețele de apeduct construite;
- 5,86 km rețele de canalizare construite;
- 291 conectări la sistemul de canalizare îmbunătățit;
- 3051 conectări la apeduct îmbunătățit (cămine de branșare)

Măsura 1.2. Reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale și locale

Pentru analiza măsurii date, este relevantă utilizarea datelor oferite de două surse: Administrația de Stat a Drumurilor (ASD) și Biroul Național de Statistică (BNS). Conform statisticilor, doar 48 % din drumurile regionale din RDS sunt modernizate. Pentru comparație, în RDN acest indicator este de 68,9 %, în RDC – 62,5 %, în RDUTAG – 63.6 %.

Astfel, RDS este cea mai defavorizată regiune sub aspectul drumurilor publice modernizate (Figura 4).

Figura 4: Ponderea drumurilor modernizate pe țară, pe regiuni de dezvoltare și în mun. Chișinău

Raionul din RDS cu cea mai mare pondere a drumurilor modernizate este Taraclia cu 89,4%, urmat de Cahul cu 71.3 %. La cealaltă extremă fiind raionul Basarabeasca, cu 33,8% (Figura 5).

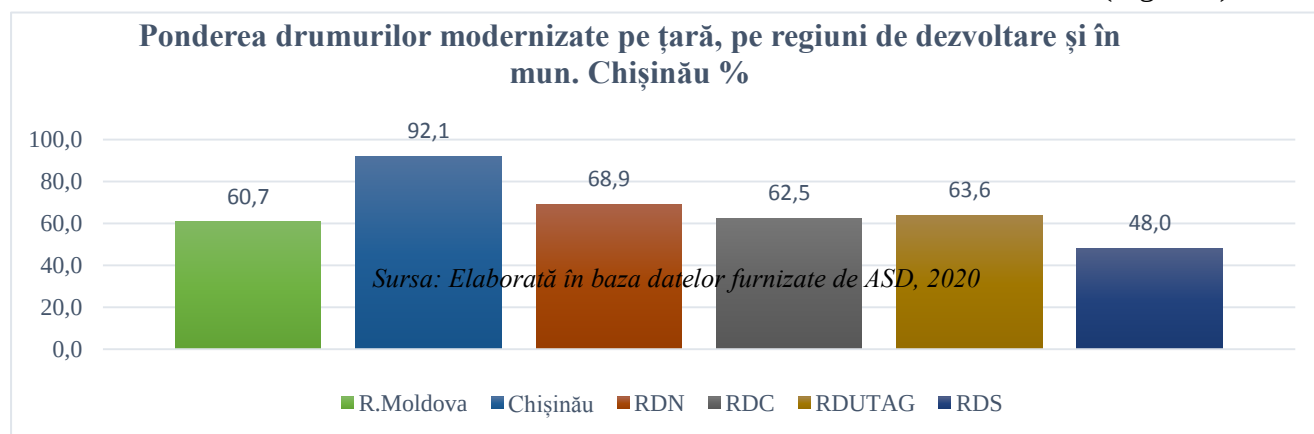
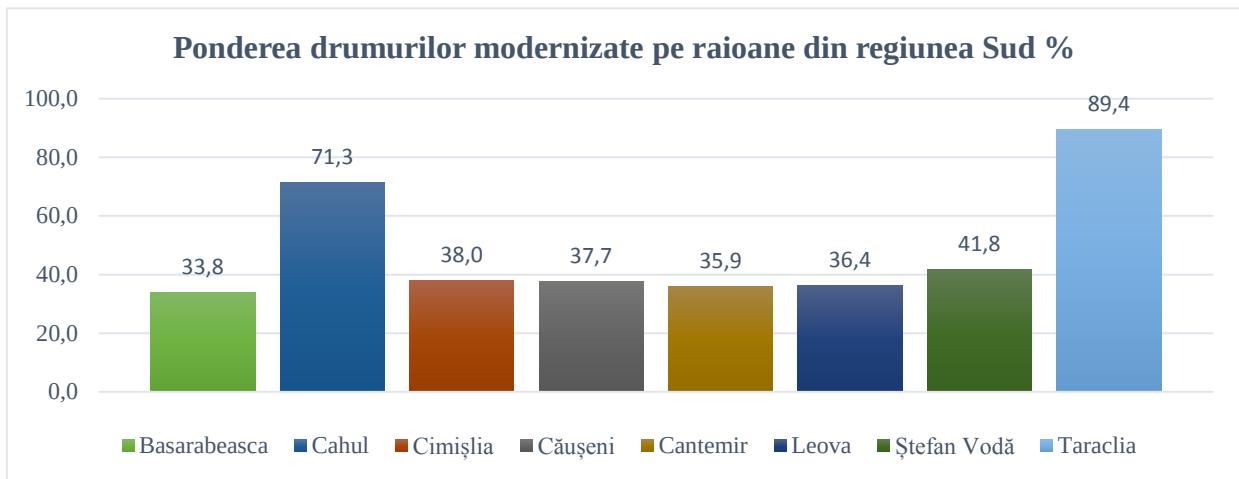

Figura 5: Ponderea drumurilor modernizate pe raioane din Regiunea Sud

Sursa: Elaborată în baza datelor furnizate de ASD, 2020

Conform indicatorilor oferiți de BNS, în dinamica anilor 2015-2018, se atestă o creștere a

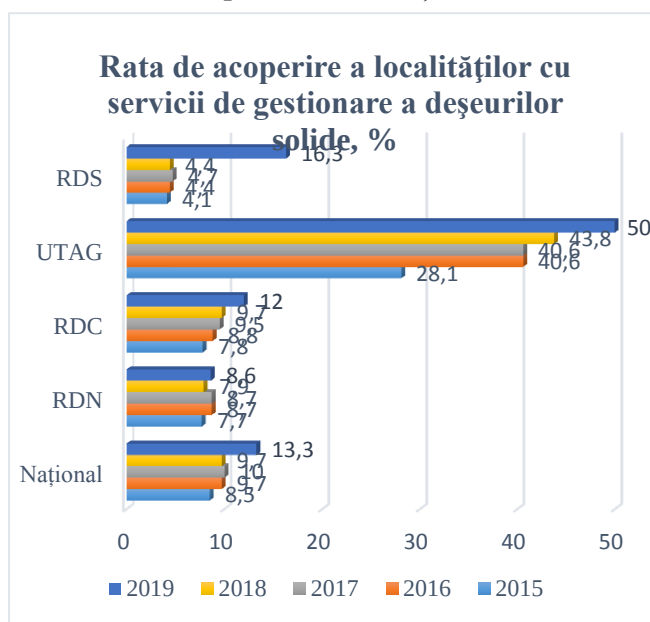

volumului de mărfuri transportat cu 17,33%, iar parcursul pasagerilor în RDS se reduce cu 2,4%. Această micșorare a numărului de persoane ce utilizează rutele interurbane ca mijloc de transport este condiționată de faptul că populația optează pentru transport personal în defavoarea celui public. Acest lucru îl tendința de creștere a numărului de automobile achiziționate anual pe teritoriul Republicii Moldova.

Pentru anul 2021, din FNDR nu au fost alocate mijloace financiare pentru implementarea proiectelor din domeniul DRL. În vederea realizării acestei măsuri, pe parcursul perioadei de raportare nu au fost implementate proiecte investiționale.

Măsura 1.3. Dezvoltarea sistemelor regionale de management integrat al deșeurilor solide

Figura 6: Rata de acoperire a localităților cu SGDS

Sursa: Elaborată în baza datelor furnizate de ASD, 2020

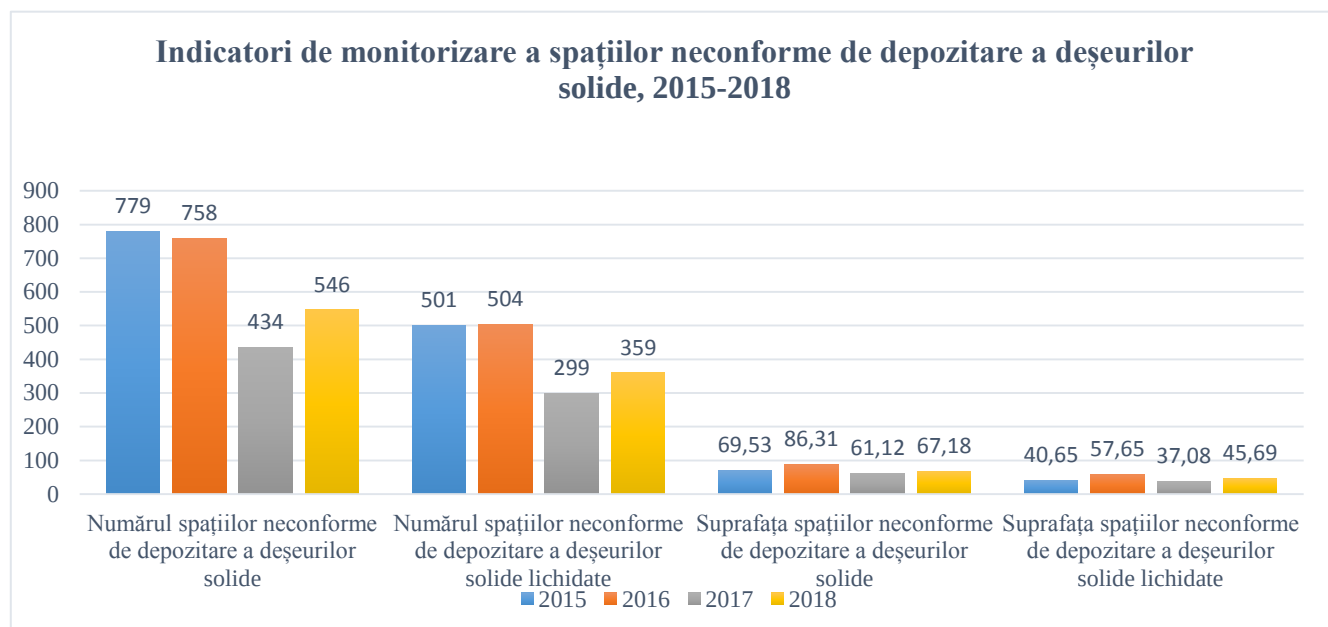
Pentru analiza indicatorilor specifici măsurii date, sunt utilizate informații oferite atât de BNS cât și de Inspectoratul Ecologic de Stat. BNS oferă o serie de indicatori pentru anii 2015-2019, dezagregați pe regiuni și mediile rural/urban, iar IES oferă doar unele date la nivel național.

În baza analizei indicatorilor furnizați de BNS, se observă o situație îmbunătățită a serviciilor de gestionare a deșeurilor în mediul rural, rata de acoperire cu servicii de MDS în mediul rural fiind de 7 ori mai mică, comparativ cu mediul urban. Așadar, pentru RDS avem în anul 2019 din 16,3% rata de acoperire cu servicii de MDS, doar 13,0% în mediul rural și 100% în mediul urban.

La nivel național, dar și la nivel regional, se atestă o creștere sporită a ratei de acoperire a localităților cu servicii de MDS, comparativ cu anul 2015. Comparativ cu anul 2015, numărul spațiilor neconforme de depozitare (Figura 7) a deșeurilor solide s-a redus cu 233 unități, iar suprafața spațiilor neconforme a fost redusă cu 2,35 ha. Această dinamică se datorează eforturilor depuse de APL-uri, astfel se observă caracterul instabil de reducere a spațiilor neconforme de depozitare a deșeurilor solide. În cazul unei politici clare în acest domeniu, tendința ar purta un caracter mai pronunțat.

Figura 7: Indicatori de monitorizare a spațiilor neconforme de depozitare a deșeurilor

În vederea realizării acestei măsuri, pe parcursul perioadei de raportare nu au fost implementate proiecte investiționale.

Măsura 1.4. Sporirea eficienței energetice a clădirilor și spațiilor publice

Realizarea acestei măsuri în prima jumătate a anului 2021 s-a rezumat la implementarea a două proiecte, care se află la diferite etape de implementare. Astfel, 1 proiect finanțat din sursele UE este în proces de realizare a lucrărilor de construcție în proporție de 77%, și alt proiect finanțat, la fel din sursele UE, lucrările de construcție sunt realizate în proporție de 68%. Costul total al proiectelor în domeniul respectiv constituie 74226,15 mii lei. În anul 2021, au fost alocate mijloacelor financiare pentru domeniul EE în sumă de 52910,96 ceea ce constituie 30,58 %, din totalul alocărilor din sursele

UE prin intermediul GIZ.

Tabelul 8: Proiectele investiționale în domeniul EE în proces de implementare în RDS pe parcursul sem I 2021

Nr.	Titlul proiectului	Cost total proiect, mii lei	Sursa de finanțare	Alocat/ disponibil 2021	Valorificat		% Valorifi -cării
					2020	2021	
1.	Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic "Matei Basarab" din orașul Basarabeasca	19930,51	UE prin intermediul GIZ	16618,91	6391,69	3311,60	48,7
2.	Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic "Constantin Spătaru" din orașul Leova	54295,64	UE prin intermediul GIZ	36292,05	16338,32	18003,59	63,2
Total proiecte investiționale în domeniul EE în proces de implementare în RDS pe parcursul anului 2021		74226,19	UE - 2	52910,96	22730,01	21315,19	59,34

Activitățile realizate în cadrul proiectele „**Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic „Matei Basarab”** din orașul Basarabeasca” și „**Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic „Constantin Spătaru”** din orașul Leova” sunt următoarele:

Lucrările de construcție au demarat la data de 12.10.2020. La data de 04.11.2020 a fost desfășurat evenimentul de lansare oficială a proiectului cu participarea reprezentanților MADRM, Delegației UE, Ambasadei Germaniei în Moldova, reprezentanți mass-media și altor părți interesate.

Pe parcursul a 6 luni ale anului 2021 s-au efectuat următoarele lucrări de construcții la proiectul de **Eficiența energetică a LT „Matei Basarab”** din or. Basarabeasca, fiind organizate 4 vizite de monitorizare și desfășurate 4 ședințe de lucru.

- Soluții arhitecturale – 70%;
- Finisarea interioară – 49%;
- construcții din beton armat și metalice -33 %
- Rețele de alimentare cu apă și canalizare – 80%;
- Echipament electric de forță și de iluminat – 70%;
- Sistemul de încălzire – 100%;
- Sistema de ventilare – 75%;
- Punct Termic Individual – 100%;

- Automatizarea sistemelor AIVC -75 %
- Utilaj tehnologic al cantinei – 97%.

În procesul de execuție a lucrărilor de construcții s-au identificat mai multe neconformități de care a fost luat act și acum sunt în proces de modificări a proiectului tehnic. În cadrul ședinței grupului de lucru s-a decis ca lucrările de construcții se vor executa în paralel cu proiectarea.

La data de 19.01.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.06/L/20/GIZ din 28.09.2020; Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.07/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achiziționare a serviciilor de autor).

La data de 05.01.2021 sau constatat unele neconcordanțe dintre situația din șantier, soluțiilor proiectului tehnic și de deviz la lucrările suplimentare pereți, pardosele, soluțiilor arhitecturale și ascensoare pentru persoanele cu dizabilități locomotorii.

La data de 09.06.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.06/L/20/GIZ din 28.09.2020; Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.07/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achiziționare a serviciilor de autor).

În cadrul proiectului de **Eficiența Energetică a LT „Constantin Spătaru”** din or. Leova, după perioada de achiziții publice au fost întreprinse următoarele activități:

- Lucrările de construcție sunt realizate în proporție de 77 %.
- Au fost organizate 5 vizite de monitorizare fiind desfășurate 4 ședințe de lucru.
- Au fost recepționate Procesele verbale nr. 14-22 de îndeplinire a lucrărilor pentru lunile ianuarie 2021 în valoare totală de 5.021.276,00 MDL; nr. 23-32 de îndeplinire a lucrărilor pentru lunile februarie-martie 2021 în valoare totală de 6.044.632,00 MDL, nr. 33-42 de îndeplinire a lucrărilor pentru lunile februarie-mai 2021 în valoare totală de 5.146.433,00 MDL.

S-au efectuat următoarele lucrări de construcții:

- Soluții arhitecturale – 76%;
- Finisarea interioară – 73%;
- Construcții din beton armat și metalice – 100%;
- Rețele de alimentare cu apă și canalizare – 80%;
- Echipament electric de forță și de iluminat – 80%;
- Sistemul de încălzire – 72%;
- Sistema de ventilare – 75%;
- Automatizarea sistemelor AIVC – 50%;
- Semnalizarea de incendiu – 50%
- Punct Termic Individual – 99%;
- Utilaj tehnologic al cantinei – 98%;
- Rețele exterioare de alimentare cu energie electrică – 50%;
- Canalizare pluvială – 80%;
- Amenajarea teritoriului – 42%.
- În procesul de execuție a lucrărilor de construcții s-au identificat mai multe neconformități de care a fost luat act și acum sunt în proces de modificări a proiectului tehnic.
- La data de 22.12.2020 a fost semnat Acordul Adițional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.03/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.05/S/20/GIZ din

- 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 22.08.2020 (achizițioare a serviciilor de autor);
- La data de 02.02.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.2 la Contractul de antrepriză nr.03/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.2 la Contractul nr.05/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.2 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 22.08.2020 (achizițioare a serviciilor de autor);
 - La data de 04.06.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.3 la Contractul de antrepriză nr.03/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.3 la Contractul nr.05/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.3 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 22.08.2020 (achizițioare a serviciilor de autor).

Indicatorii după care va fi monitorizat implementarea măsurii respective pentru anul 2021 sunt:

- 2 clădiri renovate prin măsuri de Eficiența Energetică;
- Suprafața totală de 14184 m2 renovate prin măsuri de EE;
- Suprafața de 4853,64 m2 acoperișului pe care executa lucrări de termoizolare;
- Suprafața de 6744,71 m2 pereți exteriori izolați;
- Suprafața de 1266,69 m2 ferestre și uși exterioare schimbate;
- Suprafața de 1134 m2 planșeu izolat;
- 2 puncte termice instalate;
- 2 sisteme fotovoltaic de preparare a energiei electrice construite /instalate;
- 836 persoane beneficiare de condiții îmbunătățite sub aspect de EE în clădirile publice renovate.

OBIECTIVUL SPECIFIC 2: Creșterea economică echilibrată și durabilă

Obiectivul specific 2 al prezentei strategii, vine de asemenea să contribuie la realizarea obiectivului general. Dat fiind faptul, că regiunea de Dezvoltare Sud este una defavorizată din punct de vedere a persoanelor încadrate în câmpul muncii, investiții materiale pe cap de locuitor, nr de IMM-uri la 1000 locuitori și alți indicatori macroeconomici, acesta devine un domeniu prioritar pentru impulsionarea dezvoltării.

Progresul în dezvoltarea regională a RDS poate fi atins, în mare parte, prin asigurarea creșterii economice durabile, ca motor al dezvoltării regiunii. Dezvoltarea economică constantă și echilibrată poate genera resurse financiare, ce pot fi reinvestite în regiune, inclusiv pentru ameliorarea problemelor sociale.

Intervențiile în domeniul dezvoltării economice se vor desfășura prin intermediul proiectelor regionale strategice, care au fost identificate, selectate și prioritizate împreună cu partenerii regionali, bazându-se pe concentrare teritorială și impact regional sporit.

Acest obiectiv poate fi atins prin acțiunile planificate în cadrul următoarelor măsuri:

- 2.1. Identificarea și planificarea dezvoltării centrelor urbane**
- 2.2. Planificarea dezvoltării economice și turistice a RDS**
- 2.3. Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de suport în afaceri**
- 2.4. Modernizarea și promovarea obiectivelor cultural-turistice de importanță regională**

Rezultatele ce urmează a fi atinse în urma implementării obiectivului 2, sunt:

- *Dezvoltare economică și turistică a RDS planificată*

- *Servicii și infrastructură de suport în afaceri dezvoltată*
- *Obiective cultural-turistice de importanță regională modernizate și promovate*

Măsura 2.1. Identificarea și planificarea dezvoltării centrelor urbane

Întru realizarea acestei măsuri, conform responsabilităților din cadrul Planului de acțiuni al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2016-2018, preluate de MADRM în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională 2016-2020, a fost aprobat Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova 2021-2027, care pune accent pe obiectivul de creștere economică durabilă. În cadrul acestui Program, pe baza analizelor distincte efectuate cu asistența partenerilor internaționali de dezvoltare, au fost identificate și recomandate 6 municipii pentru a fi sprijinite în vederea dezvoltării lor în calitate de poli de creștere, printre care și municipiul Cahul – parte componentă a regiunii de dezvoltare Sud.

Această politică presupune consolidarea municipiului Cahul în calitate de pol de creștere și va are drept scop să diminueze decalajele de dezvoltare în interiorul țării și să devină un motor al dezvoltării regionale. Fortificarea orașelor cu potențial în vederea impulsivării dezvoltării acestora și a localităților adiacente este obiectivul primordial al Programului de dezvoltare a orașelor poli de creștere.

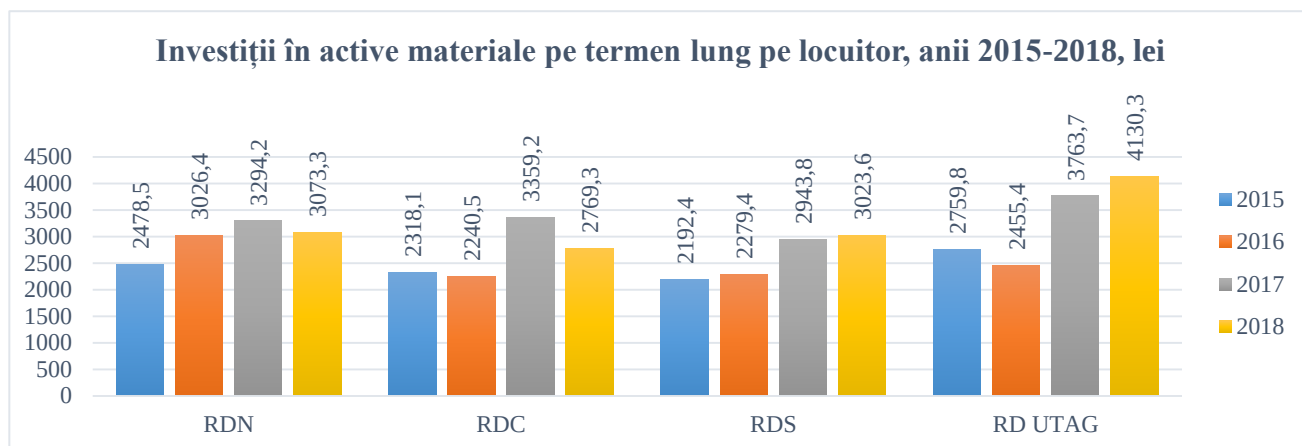
În luna mai 2021 a avut loc lansarea oficială a acestui Program cu participarea specialiștilor din cadrul ADR, Solidarity Fund și primarii acestor unități administrativ teritoriale. În cadrul implementării acestui proiect au fost elaborate planuri de acțiuni pentru Unitățile de Implementare a Proiectelor de comun cu APL. De asemenea în această perioadă au fost desfășurate ședințe pentru planificarea implementării programului de dezvoltare a orașelor poli de creștere și actualizat actele strategice de dezvoltare a orașelor poli de creștere.

Măsura 2.3. Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de suport în afaceri

Pentru a analiza situația în acest domeniu, au fost utilizate datele oferite de BNS, dar și Ministerul Economiei și Infrastructurii, în vederea elucidării situației în domeniul investițiilor în ZEL.

Urmărind dinamica indicatorilor de M&E a dezvoltării economice a regiunilor, în perioada 2015-2018, constatăm că RDS în 2018 atestă o creștere pozitivă în domeniul investițiilor în active materiale pe termen lung pe cap de locuitor, situându-se pe locul III după RD UTAG și RDN. Aceasta însă, rămâne a fi regiunea cu cel mai mic număr de IMM și cu cea mai mică rată de ocupare a forței de muncă, față de RDN, RDC și RD UTAG, constituind 35,1% față de 42,0% - nivelul național.

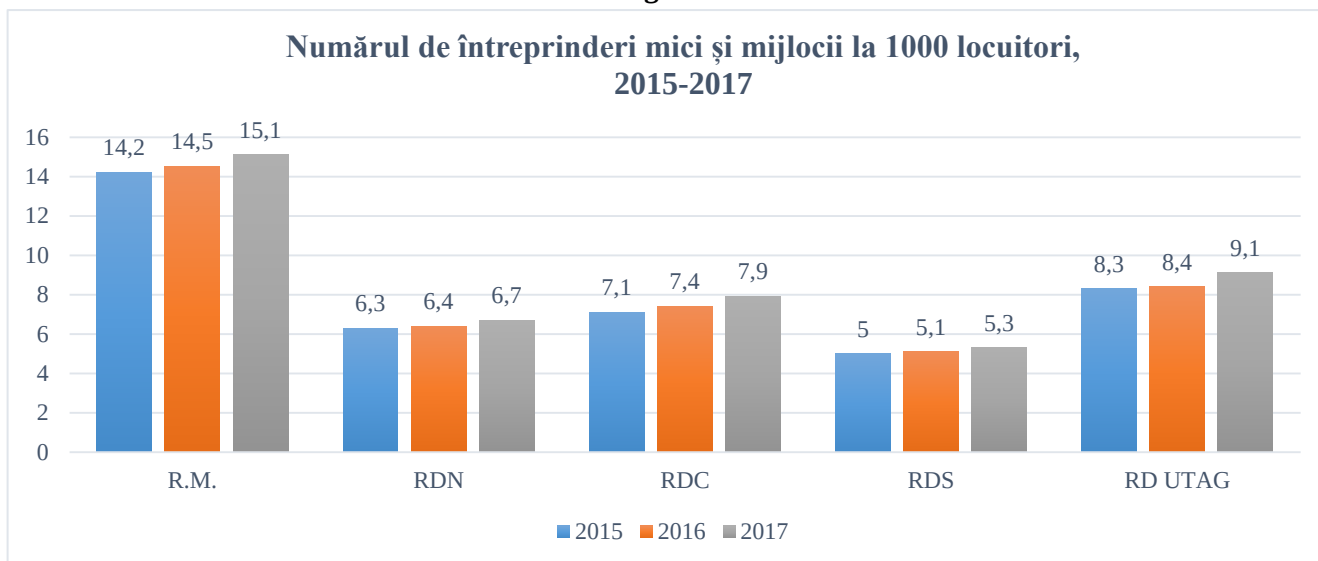
Figura 8

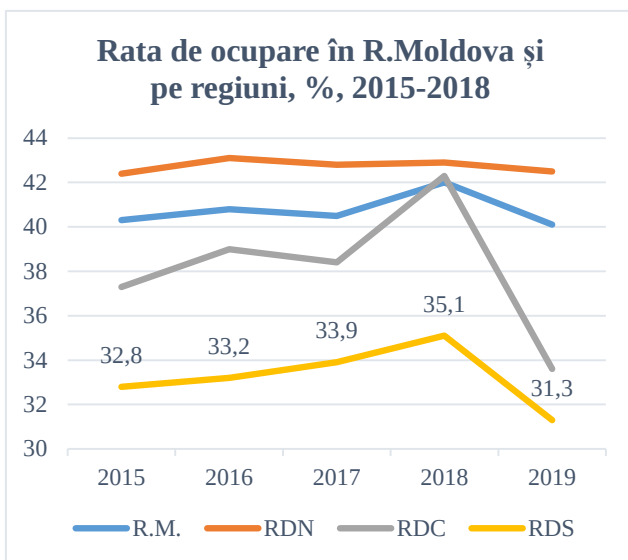
Sursa: Elaborată în baza datelor BNS, 2015-2018

În dinamică, indicatorii economici totuși au o tendință pozitivă. Investițiile pe termen lung pe cap de locuitor în RDS, în 2018 ating valoare de 3023,6 lei/cap de locuitor, majorându-se cu 831,2 lei față de anul 2015. Numărul de întreprinderi mici și mijlocii la fel cunoaște o evoluție pozitivă, atât la nivel de fiecare regiune, cât și în regiunea Sud. Ambii indicatori monitorizați reflectă o disparitate. La nivel de țară aceștia au valori mari, fapt ce se datorează numărului mare de IMM-uri și investițiilor în mun. Chișinău în comparație cu restul regiunilor de dezvoltare

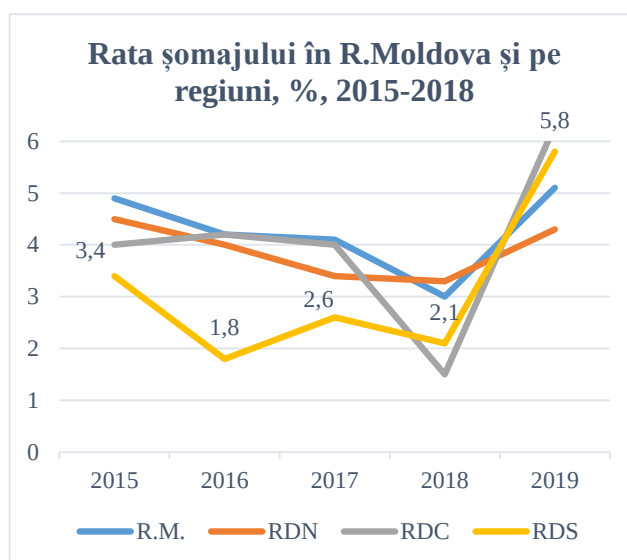
Analizând în dinamică indicatorii rata de ocupare, atestăm o evoluție negativă. Rata de ocupare atestă o scădere în regiunea Sud, astfel micșorându-se cu 1,5 p.p. față de anul 2015. Rata șomajului se crește cu 2,4 p.p. Indicatorii arată o înrăutățire a situației în domeniul pieței muncii, aceste valori se datorează și faptului că în ultimii ani, activitatea IMM-urilor nu este transparentă și furnizează informații privind numărul de angajați, salarii, mai ales, sub incidență cad întreprinderile din domeniul agriculturii,, care nu duc evidența personalului și achită în continuare salarii în plic.

Figura 9

Sursa: Elaborată în baza datelor BNS, 2015-2017

Figura 10

Sursa: Elaborată în baza datelor BNS, 2015-2018

Figura 11

Sursa: Elaborată în baza datelor BNS, 2015-2018

Pentru proiectul „Dezvoltarea durabilă a Parcului Industrial Cahul ca structură de sprijinire a afacerilor de importanță regională”, finanțat din FNDR, au fost valorificate mijloace bănești în valoare de 13693,25 mii lei. Astfel că lucrările planificate în cadrul proiectului dat au fost finalizate.

Pentru perioada anului 2021, s-a planificat organizarea recepției lucrărilor și transmiterea costurilor investiționale formate. Din cauza constatărilor unor neajunsuri de către comisia de recepție la terminarea lucrărilor, finalizarea recepției la terminarea lucrărilor se va efectua în trimestrul III a anului 2021. Iar recepția finală a obiectului construit va avea loc după expirarea perioadei de garanție în urma recepției la terminarea lucrărilor.

Măsura 2.4. Modernizarea și promovarea obiectivelor cultural-turistice de importanță regională

În scopul promovării obiectivelor cultural-turistice ADR Sud s-a axat pe realizarea activităților planificate în mediul on line.

Materialele promoționale au fost distribuite reprezentanților APL I și II, reprezentanților societății civile, mass-media, membrilor CRD Sud în cadrul ședințelor organizate pe parcursul lunilor ianuarie -iunie a.c.

Datorită impedimentelor stabilite de pandemie și în acest an evenimentele culturale au fost contramandate pentru perioada a. 2022. Astfel, implicarea ADR Sud în desfășurarea acestor evenimente nu a fost posibilă, însă necătând la acest fapt, prin intermediul comunicatelor informative au fost distribuite materiale informative privind evenimentele desfășurate anterior.

Odată cu redresarea situației pandemice a fost posibilă organizarea și desfășurarea Festivalul regional al orchestrelor de muzică populară în memoria rapsotului Ion POPUȘOI (Cimișlia) – desfășurat la 4 iulie 2021. La eveniment au participat orchestrele din Republica Moldova și din Romania.

OBIECTIVUL SPECIFIC 3: Consolidarea guvernantei regionale

„Buna guvernare înseamnă asigurarea unui standard ridicat de civilizație și un trai decent”. În implementarea politicii de dezvoltare regională buna guvernare presupune un efort comun al tuturor actorilor care participă în procesul de DR: instituții de dezvoltare regională, CRD și ADR; APL din regiune, sectorul privat și societatea civilă. O bună guvernare necesită implicare în procesul de luare a deciziilor, distribuirea corectă a responsabilităților actorilor implicați, precum și asigurarea transparenței acestui proces.

Îmbunătățirea capacității regionale de "guvernare" poate fi asigurată prin formarea de competențe a actorilor sociali implicați în implementarea politicii de dezvoltare regională și crearea condițiilor pentru aplicarea în regiune a modificărilor legale și normative care vor fi propulsate de noua paradigmă a dezvoltării regionale.

Rezultatele ce urmează a fi atinse în urma implementării obiectivului 3, sunt:

- *Actori de DR cu capacități îmbunătățite*
- *Interes sporit și rată în creștere de participare a membrilor CRD în procesul decizional*
- *Nivel de satisfacție a populației din RDS față de implementarea politicii de dezvoltare regională sporit*
- *Investiții pentru implementarea proiectelor regionale atrase în regiune*
- *Sisteme de evaluare și monitorizare a SDR funcționale*

Pentru atingerea acestui obiectiv, sunt stabilite următoarele măsuri:

- 3.1. *Dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională*
- 3.2. *Eficientizarea activității operaționale a instituțiilor de dezvoltare regională*
- 3.3. *Promovarea potențialului regiunii și atragerea investițiilor în domeniul dezvoltării regionale*
- 3.4. *Aplicarea sistemelor de evaluare și monitorizare a SDR*

Descrierea detaliată privind desfășurarea activităților în cadrul acestui obiectiv, sunt prezentate în continuare.

Măsura 3.1. Dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională

Pentru dezvoltarea capacităților actorilor de dezvoltare regională au fost organizate instruirii ale actorilor implicați în procesul de dezvoltare regională și elaborat Programul de instruire în domeniul dezvoltării regionale pentru anul 2021. Anexa 3 la prezentul raport, reflectă totalitatea de instruirii/ ateliere/ mese rotunde/ ședințe/ vizite de studii etc., și grupurile - țintă: specialiștii ADR Sud, reprezentanți ai APL de nivel I și II din RDS, membrii CRD Sud, antreprenori activi și potențiali, etc.

Ca rezultate a implementării măsurii date, putem enumera:

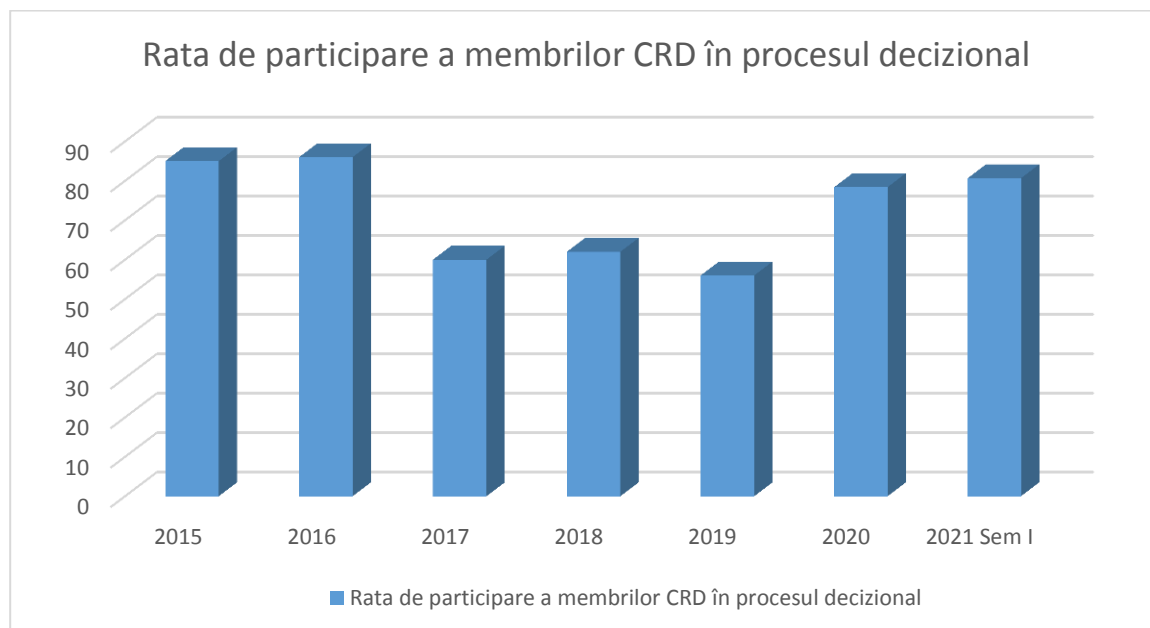
- 12 sesiuni de instruire;
- 1 FORUM Dezvoltarea regională a Republicii Moldova - prerogativă națională;
- 1 eveniment de lansare a Programului Național de Dezvoltare a orașilor poli de creștere 2021-2027
- 73 ateliere de lucru, mese rotunde;
- 15 specialiști ADR Sud instruiți;

Printre cele mai importate domenii de instruire a actorilor regionali se numără:

- planificare strategică;
- implementarea strategiilor regionale folosind Sistemul Informațional Geografic (GIS);
- furnizarea de servicii și infrastructura de suport antreprenorial;
- procesul de achiziții publice, managementul contractelor;
- apeluri de proiecte
- elaborarea notelor conceptuale, scrierea proiectelor
- incursiunea în domeniul Smart Specialization

Măsura 3.2. Eficientizarea activității operaționale a instituțiilor de dezvoltare regională

Figura 12: Rata de participare a membrilor CRD în procesul decizional

Sursa: Elaborat în baza datelor ADR Sud, 2015-2021 Sem I

Această măsură presupune asigurarea eficienței în activitatea operațională a ADR și CRD Sud, instituții responsabile de calitatea implementării politicii de dezvoltare regională. Unul din indicatorii de monitorizare a acestei măsuri este rata de participare a membrilor CRD Sud în ședințe.

Analiza dinamică a acestor date atestă că, în anul 2015, rata de participare a membrilor CRD la ședințe era de 96,9%. Ulterior, aceasta înregistrează o descreștere, fiind în permanentă scădere, astfel încât, în decursul anului 2019, la expirarea mandatului membrilor CRD Sud, aceasta a constituit 56,2 %.

În anul 2020, ca urmare a expirării mandatului de patru ani al membrilor CRD Sud și în rezultatul alegerilor locale, componența CRD Sud a fost resetată, fiind constituit noul Consiliu Regional pentru Dezvoltare Sud de legislatura a IV-a (2020-2025). Astfel, rata de participare a membrilor CRD Sud la ședințe înregistrează, în perioada dată, o creștere, fiind de 78,55% în anul 2020 și de 80,65% - în semestrul I al anului 2021. Prin urmare, atestăm o creștere a ratei de participare a membrilor CRD Sud cu 2,1 % față de anul 2021.

Pe rol de secretar al Consiliului Regional pentru Dezvoltare, în perioada de raportare, Agenția a asigurat organizarea și desfășurarea a 3 (trei) ședințe ale CRD Sud și a prezentat documente care necesită aprobare și avizare. Astfel, în perioada de raportare, cu prezența a 31 de membri ai CRD Sud - cât numără la moment componența CRD Sud, au fost aprobate în total 14 decizii.

Cât privește rata de participare a membrilor CRD Sud la ședințele nominalizate, aceasta a fost una relativ satisfăcătoare, de 87,1 % - în cadrul ședinței extraordinare a CRD Sud din 26.01.2021(27 de

membri din 31 prezenți), de 74,2% - în cadrul ședinței ordinare a CRD Sud din 31.03.2021 (23 membri din 31 prezenți) și de 80,65% - în cadrul ședinței extraordinare a CRD Sud din 07.05.2021 (25 de membri din 31 prezenți).

Totodată, în perioada de referință, în vederea implementării prevederilor Legii nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova și Hotărârii Guvernului nr. 127/2008 cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438/2006, pentru asigurarea funcționalității maxime a CRD Sud, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a anunțat, în mod repetat, concurs pentru selectarea unui reprezentant al sectorului privat din raionul Cantemir în calitate de membru al Consiliului Regional pentru Dezvoltare (CRD) Sud. Până la moment, însă, niciun candidat nu a depus dosarul de participare la concurs, acesta fiind extins. În scopul informării publicului din Regiunea de Dezvoltare Sud, ADR Sud a plasat anunțurile de organizare și extindere a concursului de suplینire a componenței CRD Sud pe pagina sa oficială web și a difuzat informația pe pagina sa de Facebook și pe alte rețelele de socializare.

În scopul fortificării funcționalității CRD Sud, sporirii participării membrilor CRD Sud în activitatea Consiliului, consolidării identificării membrilor CRD Sud cu rolurile, responsabilitățile și sarcinile acestora, precum și îmbunătățirii capacităților membrilor CRD Sud de a promova și coordona politicile de dezvoltare regională și aspectele vizate în regiune, în perioada de referință ADR Sud a întreprins, de asemenea, unele acțiuni în vederea implementării proiectului „Suport pentru Consiliul Regional pentru Dezvoltare din Regiunea de Dezvoltare Sud”, finanțat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Astfel, în decursul lunilor mai-iunie 2021, ADR Sud a întreprins mai multe acțiuni în vederea pregătirii și organizării vizitelor de studiu intra și inter regionale, a vizitei de studiu în domeniile AAC, MDS, dezvoltării infrastructurilor de afaceri și sporirii atractivității turistice în Regiunea Sud-Muntenia din România pentru membrii CRD Sud din Regiunea de Dezvoltare Sud, desfășurării atelierelor de lucru pentru membrii CRD Sud. De asemenea, ca urmare a evaluării riscurilor care ar exista și ar putea împiedica implementarea proiectului, ADR Sud, prin consultare cu membrii CRD Sud, a identificat unele activități alternative, a revizuit propunerea de proiect, planul de acțiuni și bugetul și a înaintat către GIZ o solicitare de aprobare a acestora și de extindere non-cost a proiectului cu 2 luni (septembrie-octombrie 2021).

În rezultatul activităților în cadrul acestei măsuri, au fost obținute următoarele rezultate:

- 3 ședințe CRD Sud organizate;
- 14 decizii aprobate;
- 31 de membri CRD participanți;
- 1 Regulament de organizare și funcționare a CRD Sud modificat și completat.

Măsura 3.3. Promovarea potențialului Regiunii și atragerea investițiilor în domeniul dezvoltării regionale

În vederea sporirii vizibilității regiunii și a instituțiilor de dezvoltare regională din RDS, în perioada de raportare, pentru asigurarea maximală a transparenței activității CRD Sud și ADR Sud, a implementării programelor și politicilor de dezvoltare regională, cât și în scopul promovării obiectivelor de dezvoltare regională, au fost elaborate în total 73 de comunicate, inclusiv anunțuri, invitații pentru societatea civilă și mass-media și note informative care vizează nemijlocit activitatea

instituției, evenimentele desfășurate în RDS, apelurile și programele de finanțare deschise ș.a., care au fost plasate pe pagina web a ADR Sud și au acumulat în total 264262 de vizualizări.

De notat că, în dinamică, față de 324278 de accesări ale paginii web înregistrate în aceeași perioadă a anului trecut, numărul vizitatorilor site-ului www.adrsud.md pe parcursul lunilor ianuarie-iunie ale anului 2021 este unul mai mic. Putem observa, astfel, că numărul vizualizărilor este într-o oarecare descreștere. Acest lucru este legat, probabil, de situația pandemică gravă, atestată la nivel național, privind infectarea populației Republicii Moldova cu virusul SARS-CoV-2, care s-a menținut în perioada de raportare și chiar a atins cote alarmante, inclusiv din motivul înregistrării mai multor cazuri de îmbolnăvire cu virusul COVID-19 în rândurile personalului ADR Sud, fapt care a prejudiciat, într-o oarecare măsură, activitatea ADR Sud și a făcut ca aceasta să fie mai puțin dinamică și atractivă pentru publicul larg. Respectiv, acest fapt s-a răsfrânt inclusiv asupra paginii web a Agenției, făcând ca acesta să fie mai puțin accesată de utilizatorii interesați de domeniul dezvoltării regionale.

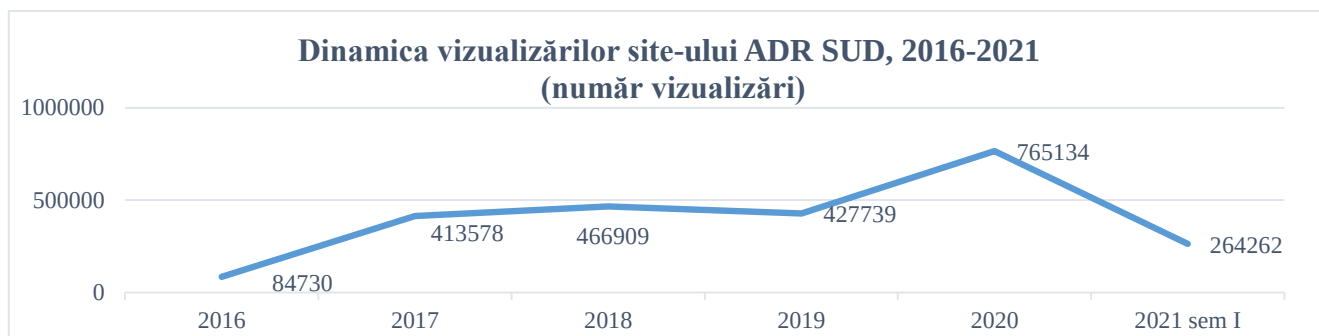
Cu toate acestea, în pofida situației epidemiologice din țară, care a fost un impediment major în organizarea evenimentelor, am promovat în continuare obiectivele politicii de dezvoltare regională și activitatea MADRM/ADR Sud, măsurile investiționale realizate în beneficiul cetățenilor și credem că indicatorii obținuți ne permit să considerăm că am reușit să menținem conexiunea și cooperarea între ADR Sud și subdiviziunile de profil din cadrul MADRM, partenerii de dezvoltare, APL-urile de nivelurile I și II, cetățenii din Regiunea de Dezvoltare Sud, mass-media națională și locală.

În concluzie, putem spune că interes din partea populației din regiune și nu numai pentru activitatea ADR și CRD Sud și, în general, pentru procesul de dezvoltare regională există, în continuare, doar că acesta trebuie resuscitat prin intensificarea și diversificarea activității acestor instituții, prin realizarea unei cooperări și comunicări mai strânse între ADR Sud, CRD Sud, MADRM, societatea civilă, mediul de afaceri și donatori.

Este necesar, de asemenea, ca autoritățile publice locale și centrale să se implice mai mult în dezvoltarea economică locală, în contextul în care scopul politicilor economice îl reprezintă îmbunătățirea performanței economice și creșterea calității vieții în rândul populației dintr-un teritoriu. Ar fi cazul ca acestea să-și îndrepte atenția către antreprenori, inovare, colaborare și noi modalități de sprijinire a companiilor. Pentru ca o regiune să prospere, un număr relativ mic de investiții publice bine plasate pot debloca cel mai puternic potențial economic al regiunii. Acestea pot să deschidă și să exploateze noi posibilități pentru investițiile din sectorul privat, factorul cheie al succesului oricărei regiuni.

La rândul său, din partea ADR Sud se impune o cooperare mai strânsă cu APL-urile din regiune, cu mediul asociativ și antreprenorial în vederea identificării și dezvoltării ideilor de proiecte, consolidarea guvernantei regionale prin dezvoltarea în continuare a capacităților actorilor de dezvoltare regională, eficientizarea activității operaționale a instituțiilor de dezvoltare regională, promovarea potențialului regiunii și atragerea investițiilor în domeniul dezvoltării regionale.

Figura 13: Dinamica vizualizărilor site-lui ADR-Sud, 2016-2021 Sem I

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor de activitate ale ADR Sud, 2016-2021 sem I

Este de menționat și faptul că, în decursul celor 6 luni ale anului 2021, pe contul Facebook al ADR Sud au fost afișate 173 postări ale comunicatelor, avizelor și altor informații relevante pentru actorii din regiune, care au avut un impact total de circa 91367 de persoane/vizualizări. Această statistică relevă faptul că, pe lângă site-ul ADR Sud, care rămâne a fi unul din principalele instrumente de mediatizare a activității Agenției, un potențial enorm în promovarea imaginii ADR Sud îl oferă rețelele de socializare.

Totodată, ca rezultat al colaborării Agenției cu mass-media și remiterii în adresa acestora a comunicatelor de presă, în presa scrisă și electronică locală și națională, în perioada de raportare au apărut 110 articole la tema dezvoltării regionale, 16 reportaje TV și 36 de reportaje radio. Activitatea ADR Sud a fost reflectată cu o frecvență mai mare în emisiunile radio și TV ale Companiei „Teleradio-Moldova”, ale posturilor de televiziune „Media-TV”, „Bas-TV”, „Publika TV”, „Prime TV”, „Canal 3”, „Canal 2”, „Canal Regional”, ale postului de radio „Radio Media Cimișlia”, pe site-ul oficial al Agenției informaționale de Stat „Moldpres”, pe portalurile informaționale electronice *realitatea.md*, *stirilocale.md*, *cahul.md*, *noi.md*, *gazetadesud.md*, *leova.md*, *news.yam.md*, *provincial.md* ș.a.

În perioada de referință au mai fost elaborate 2 numere ale Buletinului electronic informativ „Dezvoltare regională”, în paginile cărora s-au regăsit principalele evenimente care au marcat procesul de dezvoltare regională în RDS în decursul anului 2020. Cele două ediții ale buletinului au fost plasate pe pagina web a ADR Sud și pe contul de Facebook, afișate pe panourile informative ale ADR Sud din cadrul Consiliilor raionale, distribuite membrilor CRD Sud, responsabililor din cadrul MADRM, reprezentanților APL I și II, partenerilor de dezvoltare.

De asemenea, pentru asigurarea vizibilității proiectelor implementate de ADR Sud și a transparenței valorificării mijloacelor FNDR, în procesul de lansare a proiectelor noi incluse în DUP 2017-2020 și aprobate spre finanțare în 2021, în perioada de raportare au fost elaborate și instalate în localitățile Sârma și Tochile-Răducani - 4 panouri informative ale proiectului „Aprovizionarea cu apă potabilă a localităților Sârma, Tochile-Răducani și Tomai din raionul Leova. ETAPA I (Sârma - Tochile-Răducani)”, finanțat din sursele FNDR.

În perioada vizată, în vederea atragerii investițiilor în RD Sud, urmare a misiunii exploratorii desfășurată de Agenția Franceză de Dezvoltare (AFD) în Republica Moldova, ADR Sud a fost identificată ca un potențial promotor de proiect. În acest context, în cadrul celor două întreveneri cu reprezentanții AFD, specialiștii ADR Sud relatat despre experiența vastă a instituției în domeniul implementării proiectelor de dezvoltare regională în sectorul de alimentare cu apă potabilă și

canalizare, precum și au prezentat portofoliul de proiecte de investiții implementate de ADR Sud cu suportul instituțiilor internaționale de finanțare.

Rezultatele propunerii de serviciu înaintată de AFD și autoritățile franceze către Republica Moldova ar putea duce în cele din urmă la un acord interguvernamental între cele două țări, stabilind condițiile pentru deschiderea activităților AFD în Moldova, cel mai devreme în 2022.

În anul curent **Agenția de Dezvoltare Regională Sud în parteneriat cu Asociația „ART-Meșteșugurile Prutului”, Iași, România implementează proiectul „Renașterea meșteșugurilor autentice populare - moștenire culturală comună ca punct focal pentru dezvoltarea economică și turistică durabilă” în cadrul Programului Operațional Comun România – Republica Moldova.**

Obiectivul general al proiectului este îmbunătățirea potențialului turistic a zonei transfrontaliere din regiunea de sud cu o nouă activitate economică legată de meșteșugurile tradiționale, ca modalitate de creștere a veniturilor din activitățile turistice și de păstrarea codului genetic al identității naționale a comunităților din ambele părți ale Râul Prut, care au moștenit patrimoniul cultural comun ca urmare a evoluției istorice. Semnarea Contractului de Grant privind implementarea proiectului a avut loc la data de 25.03.2020.

În perioada de raportare toate activitățile în cadrul proiectului au fost desfășurate conform planului calendaristic de activități. În scopul asigurării implementării cu succes a proiectului echipa de proiect s-a întrunit în cadrul celor 5 ședințe comune, desfășurate în format on-line pentru a discuta aspectele importante pentru organizarea activităților și a lua măsuri pentru buna lor desfășurare. Totodată, echipa de proiect al fiecărui beneficiar s-a întrunit de mai multe ori la necesitate. Beneficiarul Lider a elaborat Manualul de Management al Proiectului, care stabilește proceduri clare de management al proiectului. Manualul este ca un ghid intern pentru echipa de proiect în implementarea proiectului.

Activitățile de comunicare și vizibilitate au început cu elaborarea Planului de Informare și comunicare a proiectului, șablonul unei Foi cu antet al proiectului. A fost elaborat Planul calendaristic ale activităților de comunicare și Planul de diseminare a materialelor de comunicare în cadrul proiectului. Deasemenea, a fost elaborat logo-ul proiectului (sigla+slogan) pentru care în Planul de informare și Comunicare este inclus în capitol aparte.

La data de 17-18 iunie 2021 a fost organizată Instruirea rapidă nr.1 a meșterilor populari de pe ambele maluri ale Prutului. Au fost elaborate șabloane ale materialelor de comunicare: Rol-up, stikere, 1 comunicat de presă. Pentru toate materialele de comunicare a fost primit avizul de aprobare din partea Autorității de Management al programului.

În mass-media din ambele țări au fost postate 4 articole și 1 reportaje audio privind activitățile proiectului, ceea ce asigură vizibilitatea proiectului. Desfășurarea activității de Cartografiere a meșterilor populari a fost efectuată de către echipa proiectului din fiecare țară. În timpul realizării activității au fost efectuate cercetări de teren în 6 raioane din sudul Republicii Moldova și în 2 județe din România din arealul proiectului. În total au fost vizitati 66 meșteri populari din regiunile implicate din România și Moldova. Au fost elaborate și date publicității: Baza de date a meșterilor populari identificați în format Excel și cu fotografii ale produselor meșteșugărești elaborate; Raportul privind nevoile meșterilor populari din Sudul zonei transfrontaliere pe ambele maluri ale Prutului; Raportul Etnografic al zonei transfrontaliere din Sud pe ambele maluri ale Prutului publicat în mass-media; 1 propunere de curricula privind instruirea meșterilor populari.

Urmează implementarea activităților: Tabăra de vară pentru 24 de adolescenți din R. Moldova, Instruirea rapidă nr. 2 în or. Iași, fondarea Asociației meșterilor populari, elaborarea Catalogului meșterilor și altele.

Măsura 3.4. Aplicarea sistemelor de monitorizare și evaluare a SDR

În cadrul acestei măsuri, activitățile efectuate sunt exclusiv soft și țin de perfecționarea mecanismului de monitorizare și evaluare a implementării SDR și raportarea asupra SDR Sud în baza modelului nou. Acest mecanism a fost lansat în anul 2016 și este perfecționat continuu. Ca și anexă a instrucțiunii date sunt fișele de indicatori de monitorizare și evaluare a obiectivului general și celor specifice ale SDR Sud 2016-2020. Acești indicatori sunt colectați într-o bază de date, care este completată pe măsura publicării datelor de către BNS.

Cooperarea cu partenerii de dezvoltare

Activitățile desfășurate în perioada de raportare în cooperare cu partenerii de dezvoltare, sunt descrise în tabel după cum urmează:

Tabelul 10: Cooperarea cu partenerii de dezvoltare

Nr.	Donatori	Denumirea proiectului	Perioada de implementare	Suma totală	Activități realizare de ADR - Sud în prima jumătate a anului 2021
1	Guvernul Cehiei	Suport privind implementarea strategiei regionale cu folosirea datelor Sistemului Informațional Geografic (GIS)	2019 - 2021	550,0 mii EURO	În perioada de referință nu au fost desfășurate activități în alte domenii, dar au fost agreate instruiți pentru perioada noiembrie 2021.
2	Uniunea Europeană	Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă a localităților Iargara, Filipeni, Romanovca și Cupcui din raionul Leova	2019 - 2021	4703,89 mii EURO	Lucrările de construcție sunt realizate în proporție de 86 %. În perioada de raportare s-au efectuat 3 vizite de monitorizare și 3 ședințe de lucru. Au fost recepționate Procese - verbale de recepție a lucrărilor executate pentru luna ianuarie 2021 în valoare totală de 32.931.676,72 MDL; procesele verbale pentru luna martie în valoare totală de 22.457.181,81 MDL, procesele verbale pentru luna mai în valoare totală de 13.623.720 MDL Antreprenorul a executat următoarele lucrări de construcții: satul CUPCUI - construcția rețelelor de apă 24,2 km; - construcția rezervoarelor 2 buc; - construcția căminelor de racordare - 47 buc. - construcția stațiilor de dezinfectare 1 buc; - construcția căminelor de branșare 442 buc. satul ROMANOVCA - construcția rețelelor de apă 6,7 km; - construcția căminelor de racordare - 8 buc. - construcția stațiilor de dezinfectare 1 buc; - construcția căminelor de branșare 168 buc. satul FILIPENI -construcția rețelelor de apă 36,5 km; - construcția căminelor de racordare - 102 buc. -construcția căminelor de branșare 965 buc. or. IARGARA -construcția rețelelor de apă 35,5 km -construcția căminelor de branșare 1834 buc. În procesul de execuție a lucrărilor de construcții s-a depistat neconcordanțe dintre situația din teren și documentația de proiect. Au fost operate modificări la proiectul de execuție. La data de 02.02.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.05/L/20/GIZ din 08.09.2020; Acordul

				Adițional nr.1 la Contractul nr.06/S/20/GIZ din 25.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acord Adițional nr.1 la Contractul nr.23/S/20/GIZ din 25.09.2020 (achizițioare a serviciilor de autor); La data de 19.05.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.2 la Contractul de antrepriză nr.05/L/20/GIZ din 08.09.2020; Acordul Adițional nr.2 la Contractul nr.06/S/20/GIZ din 25.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acord Adițional nr.2 la Contractul nr.23/S/20/GIZ din 25.09.2020 (achizițioare a serviciilor de autor); pentru localitatea Cupcui, rl.Leova. La data de 09.06.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.3 la Contractul de antrepriză nr.05/L/20/GIZ din 08.09.2020; Acordul Adițional nr.3 la Contractul nr.06/S/20/GIZ din 25.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acord Adițional nr.3 la Contractul nr.23/S/20/GIZ din 25.09.2020 (achizițioare a serviciilor de autor); pentru localitatea Filipeni, rl.Leova.
	Extinderea sistemului de canalizare în orașul Leova; Construcția stației de pompare a apelor uzate în orașul Leova	2019 - 2021	2432,48 mii EURO	Lucrările de construcție sunt realizate în proporție de 96 %. În perioada de raportare s-au efectuat 3 vizite de monitorizare și 3 ședințe de lucru. Au fost recepționate Procesele verbale nr. 11-14 de recepție a lucrărilor executate pentru luna ianuarie 2021 în valoare totală de 7 382 255,95 MDL; nr. 15-18 pentru lunile februarie-martie 2021 în valoare totală de 8 221 347,49 MDL, nr. 19-21 pentru lunile aprilie-mai 2021 în valoare totală de 8 638 689,62 MDL. Antreprenorul a executat următoarele lucrări de construcții: - construcția rețelelor de canalizare 12,01 km; - construcția căminelor de racordare 407 buc; - construcția stației de pompare a apelor uzate 1 buc; - construcția căminelor de branșare 569 buc. - montarea țevii de canalizare la consumatori 3,5 km, La data de 02.02.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.04/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.04/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acord Adițional nr.1 la Contractul nr.21/S/20/GIZ din 20.08.2020 (achizițioare a serviciilor de autor); În procesul de execuție a lucrărilor s-a constatat la data de 15.03.2021, că punctul de conectare a traseului de canalizare sub presiune este necesar pentru a fi strămutat de la căminul existent inclus în proiectul de execuție, spre alt cămin existent situat la o distanță de 110 m, deoarece căminul existent ales anterior se află în apropiere de blocul de locuit și prezintă un risc sporit de inundație a subsolului. La data de 19.05.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.2 la Contractul de antrepriză nr.04/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.2 la Contractul

				nr.04/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adicional nr.2 la Contractul nr.21/S/20/GIZ din 20.08.2020 (achizițioare a serviciilor de autor);
	Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic „Matei Basarab” din orașul Basarabeasca	2019 - 2021	948,56 mii EURO	Lucrările de construcție sunt realizate în proporție de 68 %. Au fost organizate 4 vizite de monitorizare fiind desfășurate 4 ședințe de lucru. Au fost recepționate Procesele verbale nr. 6-9 de îndeplinire a lucrărilor pentru luna ianuarie 2021 în valoare totală de 1.350.854,79 MDL; nr. 10-13 de îndeplinire a lucrărilor pentru luna martie 2021 în valoare totală de 1 751 742,29 MDL; nr. 10-13 de îndeplinire a lucrărilor pentru luna mai 2021 în valoare totală de 2 247 524,18 MDL; S-au efectuat următoarele lucrări de construcții: -Soluții arhitecturale – 70%; -Finisarea interioară – 49%; -Construcții din beton armat și metalice – 33% -Rețele de alimentare cu apă și canalizare – 80%; -Echipament electric de forță și de iluminat – 70%; -Sistemul de încălzire – 100%; -Sistema de ventilare – 75%; -Punct Termic Individual – 100%; -Automatizarea sistemelor AIVC – 75% -Utilaj tehnologic al cantinei – 97%; -Rețele exterioare de alimentare cu energie electrică – 80%. În procesul de execuție a lucrărilor de construcții s-au identificat mai multe neconformități de care a fost luat act și acum sunt în process de modificări a proiectului tehnic. În cadrul ședinței grupului de lucru s-a decis ca lucrările de construcții se vor executa în paralel cu proiectarea. La data de 19.01.2021 a fost semnat Acordul Adicional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.06/L/20/GIZ din 28.09.2020; Acordul Adicional nr.1 la Contractul nr.07/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adicional nr.1 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achizițioare a serviciilor de autor); La data de 05.01.2021 sau constatat unele neconcordanțe dintre situația din șantier, soluțiilor proiectului tehnic și de deviz la lucrările suplimentare pereți, pardosele, soluțiilor arhitecturale și ascensoare pentru persoanele cu dizabilități locomotorii; La data de 09.06.2021 a fost semnat Acordul Adicional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.06/L/20/GIZ din 28.09.2020; Acordul Adicional nr.1 la Contractul nr.07/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adicional nr.1 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 28.09.2020 (achizițioare a serviciilor de autor);

		Sporirea eficienței energetice a Liceului Teoretic „Constantin Spătaru” din orașul Leova	2019 - 2021	2 793,65 mii EURO	Lucrările de construcție sunt realizate în proporție de 77 %. Au fost organizate 5 vizite de monitorizare fiind desfășurate 4 ședințe de lucru. Au fost recepționate Procesele verbale nr. 14-22 de îndeplinire a lucrărilor pentru lunile ianuarie 2021 în valoare totală de 5.021.276,00 MDL; nr. 23-32 de îndeplinire a lucrărilor pentru lunile februarie-martie 2021 în valoare totală de 6.044.632,00 MDL, nr. 33-42 de îndeplinire a lucrărilor pentru lunile februarie-mai 2021 în valoare totală de 5.146.433,00 MDL. S-au efectuat următoarele lucrări de construcții: -Soluții arhitecturale – 76%; -Finisarea interioară – 73%; -Construcții din beton armat și metalice – 100%; -Rețele de alimentare cu apă și canalizare – 80%; -Echipament electric de forță și de iluminat – 80%; -Sistemul de încălzire – 72%; -Sisteme de ventilare – 75%; -Automatizarea sistemelor AIVC – 50%; -Semnalizarea de incendiu – 50%; -Punct Termic Individual – 99%; -Utilaj tehnologic al cantinei – 98%; -Rețele exterioare de alimentare cu energie electrică – 50%; -Canalizare pluvială – 80%; -Amenajarea teritoriului – 42%. În procesul de execuție a lucrărilor de construcții s-au identificat mai multe neconformități de care a fost luat act și acum sunt în proces de modificări a proiectului tehnic. La data de 22.12.2020 a fost semnat Acordul Adițional nr.1 la Contractul de antrepriză nr.03/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.05/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.1 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 22.08.2020 (achiziționare a serviciilor de autor); La data de 02.02.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.2 la Contractul de antrepriză nr.03/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.2 la Contractul nr.05/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.2 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 22.08.2020 (achiziționare a serviciilor de autor); La data de 04.06.2021 a fost semnat Acordul Adițional nr.3 la Contractul de antrepriză nr.03/L/20/GIZ din 18.08.2020; Acordul Adițional nr.3 la Contractul nr.05/S/20/GIZ din 18.08.2020 (achiziționare a serviciilor de responsabil tehnic); Acordul Adițional nr.3 la Contractul nr.22/S/20/GIZ din 22.08.2020 (achiziționare a serviciilor de autor).
3	Uniunea	Inițiativa „Primari pentru creșterea			În perioada lunii martie 2021 a fost lansată etapa a II a programului, astfel la

	Europeană	economică ”			momentul actual încă nu a fost desfășurate activități cu implicarea APL și ADR.
4	Guvernul Germaniei (KfW)	Reabilitarea și extinderea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare din orașul Cahul	2018 - 2023	23 500,0 mii EURO	La data de 12.05.2021, la ora 14:00 a fost desfășurată procedura de deschidere a Ofertelor pentru Precalificarea la Contractul Nr.2 Statia de Epurare a Apelor Uzate Cahul. Evenimentul a avut loc in Sala de Sedinte de la Primaria Cahul. La data de 26 mai 2021 (orele 10:30-16:00) prin intermediul platformei Web-Ex a fost desfășurat Atelierul AEP-KfW.
5	Uniunea Europeană	„Renaissance of the authentic crafts folk - common cultural heritage as a focal point for sustainable economic and tourism development” („Renașterea meșteșugurilor autentice populare - moștenire culturală comună ca punct focal pentru dezvoltarea economică și turistică durabilă”)	2020 - 2021	110 430 EURO	• 54 meșteri populari dn R. Moldova și 12 meșteri populari din județele Galați și Vaslui, România identificați și vizitați la domiciliu; • Baza de date a meșterilor populari identificați în format Excel și cu fotografiile ale produselor meșteșugărești elaborate; • Raportul privind nevoile meșterilor populari din Sudul zonei transfrontaliere pe ambele maluri ale Prutului elaborat; • Raportul Etnografic al zonei transfrontaliere din Sud pe ambele maluri ale Prutului elaborat și publicat în mass media; • 1 propunere de curiculă privind instruirea meșterilor populari, elaborată. • Draft-ul roll-upului și a stiker-ului proiectului elaborate și aprobate de BRCT. • Un Comunicat de presă privind prezentarea studiului elaborat, aprobat de BRCT și diseminat agențiilor de presă. • Un pliant informativ al proiectului elaborat, aprobat de BRCT și distribuit participanților în cadrul instruirii rapide nr.1, • 1 sesiune rapidă de instruire a 20 meșteri populari de pe ambele maluri ale Prutului desfășurată. • 4 articole postate în presă privind desfășurarea activităților proiectului. • Confectionate 2 roll-up-uri ale proiectului, unul a fost transmis beneficiarului 1. • Confectionate 500 stikere, dintre care 100 au fost transmise beneficiarului 1.

Sursa: elaborat în baza datelor ADR Sud

**suma este indicată pentru implementarea proiectului de către mai mulți actori*

Provocări și riscuri

Provocări:

1. Calitatea și disponibilitatea redusă a datelor statistice este o constrângere pentru procesul de monitorizare și evaluare eficientă. E necesar, ca datele statistice să fie publicate și actualizate sistematic pe pagina BNS.
2. O provocare/impediment în activitatea operațională îl constituie insuficiența personalului din cadrul agenției, astfel încât apare riscul ca unele activități de importanță, incluse în Planul anual privind implementarea SDR Sud, să nu fie îndeplinite în termen, fiind transferate pentru perioada următoare;
3. Numărul mic de proiecte elaborate și aplicate de către APL din regiune este condiționat și de lipsa specialiștilor de profil. Puține primării din RDS au în subordine specialiști în atragerea investițiilor, responsabilitatea de a elabora proiecte fiind pe seama unor angajați din alte domenii;
4. Fluxul de cadre din cadrul APL-urilor de asemenea este o provocare. Dat fiind faptul că la anumite activități de instruire participă unii reprezentanți, pe parcurs, eforturile în instruirea și consolidarea capacităților acestor specialiști se pierd, rezumându-se la capacitățile noilor angajați, care nu dețin aceeași bază de informații;
5. În procesul implementării proiectelor de dezvoltare regională, un impediment îl constituie capacități reduse a unor APL – beneficiari de a obține documente permissive, fapt ce tergiversează procesul de lucru;

Riscuri:

Politice

1. Instabilitatea politică din țară poate provoca schimbarea guvernului, respectiv să nu fie păstrată coerența și succesiunea în promovarea politicilor naționale în domeniul dezvoltării Regionale.

Economice

1. Bugete locale insuficiente pentru a putea asigura co-finanțarea la implementarea proiectelor regionale

Operaționale

1. Lipsa unei viziuni clare la nivel central privind sinergia utilizării fondurilor bugetare pentru dezvoltarea regională;
2. Interesul scăzut din partea APL de a crea parteneriate intercomunitare viabile;
3. Lipsa receptivității și ignoranța din partea reprezentanților APL la diverse solicitări din parte ADR Sud, orientate spre realizarea obiectivelor de dezvoltare regionale ;
4. Lipsa în regiune a operatorilor de servicii publice capabili de a prelua regionalizarea serviciilor în domeniul AAC.

Bune practici și Lecții învățate

Bune practici

1. Instruirile la care au participat specialiștii ADR Sud, au stimulat și îmbunătățit activitatea Agenției în procesul de implementare a politicilor de dezvoltare regională;
2. În pofida apariției noului tip de coronavirus COVID-19, la condițiile fără precedent de activitate pe timp de pandemie, s-a reușit valorificarea mijloacelor financiare alocate pentru activitățile din cadrul proiectelor aflate în curs de implementare în perioada vizată;
3. Metoda de Monitorizare a indicatorilor în vederea realizării raportului permite conturarea unei imagini clare a tendințelor evoluției generale în regiune, astfel, devin mai vizibile direcțiile prioritare;
4. Prezentarea și consultarea publică a documentelor, permit obținerea de noi idei, propuneri, astfel, este posibilă adaptarea acestora la necesitățile locale/regionale;
5. Participarea la vizite de studiu în comun cu alți actori: APL-uri, manageri de proiecte ș.a., facilitează procesul de lucru și cooperarea devine mai eficientă.

Lecții învățate

1. Este necesar de a intensifica conlucrarea cu autoritățile publice locale în mai multe domenii: implementarea proiectelor, elaborarea de proiecte, atragerea investițiilor, planificarea regională etc. O bună conlucrare asigură calitatea documentației elaborate și a proiectelor implementate.
2. Se constată lipsa unui mecanism de colectare a datelor relevante privind activitățile și acțiunile întreprinse de alți actori de dezvoltare regională decât ADR. Lipsește o metodologie de colectare a datelor privind acțiunile realizate de către APL-urile din regiune.
3. Pentru a spori interesul membrilor CRD în procesul de implementare a politicilor de dezvoltare regională, este foarte important organizarea consultărilor în rândul acestora și anunțarea ulterioară a rezultatelor obținute.

Concluzii

Strategia de Dezvoltare Regională Sud 2016-2020 este principalul document de planificare strategică la nivelul regiunii de dezvoltare Sud, care stabilește prioritățile de dezvoltare a regiunii pe termen mediu, fiind orientată spre sporirea calității vieții cetățenilor. În urma activităților desfășurate de ADR Sud, rezultat din planul de implementare al SDR Sud pentru anul 2020, putem evidenția următoarele concluzii:

- Dinamica principalilor indicatori macroeconomici reflectă, în general, o evoluție pozitivă, dar totuși insuficientă. Pe alocuri sunt foarte vizibile discrepanțele dintre regiunile de dezvoltare comparativ cu municipiul Chișinău. Acest lucru se observă mai ales în cazul indicatorilor: ponderea drumurilor modernizate, numărul de IMM-uri la 1000 locuitori. În vederea înlăturării discrepanțelor

ar veni politica privind centrele urbane, care ar putea facilita concentrarea în jurul polilor de creștere a tuturor resurselor și micșora procesul migrațional către mun. Chișinău, Bălți;

- În consolidarea dialogului între actorii regionali, este de menționat faptul , că rata de participare a membrilor CRD Sud în procesul de luare a deciziilor crește, fapt determinat de interesul mărit atît din partea sectorului privat și sectorului civil, cît și din partea reprezentanților APL din RDS.

- Ca urmare a analizei indicatorilor, se atestă că situația economică în regiunea de dezvoltare Sud este stringentă. Deși se conturează o evoluție pozitivă și un ritm de creștere mai mare în comparație cu alte regiuni, la nivel de țară, se atestă discrepanțe. Atingerea acestui obiectiv ar fi o direcție prioritară, și pe viitor, eforturile merită a fi concentrate la proiecte de dezvoltare a infrastructurii de sprijin în afaceri, consultanță și promovare.

Director ADR Sud

GORBAN Olga

ELABORAT:

RUSU Anastasia, Șef Secție Planificare și cooperare regională

POPUȘOI Andrei, Șef Secție Managementul Integrat al Proiectelor

DIACONU Olga, Șef Secției Administrative

SLĂNINĂ Ina, Specialist Secția Monitorizare și Evaluare

COORDONAT:

Șef Direcție politici de dezvoltare regională:

Șef Secție relații cu instituțiile de dezvoltare regională:

MALAI Igor

TĂBĂCARU Sergiu

